

**PLAN UPRAVLJANJA OKOLIŠEM I
SOCIJALNIM ASPEKTIMA ZA
PROJEKAT IZGRADNJE TRAKE ZA
SPORA VOZILA NA MAGISTRALNOJ
CESTI M5, DIONICA GROMILJAK –
BLAŽUJ (KOBILJAČA)**

Sadržaj

SAŽETAK.....	5
1. UVOD.....	9
2. METODOLOGIJA I CILJEVI ESMP-a.....	10
3. OPIS LOKACIJE.....	11
3.1. PODACI O PROMETU.....	12
4. OPIS PROJEKTA.....	14
4.1. Postojeća cesta.....	14
4.2. Novi projekat.....	14
5. UVJETI OD POSEBNOG ZNAČAJA.....	16
5.1. GEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE.....	16
5.2. KLIMATSKE KARAKTERISTIKE.....	18
5.3. KVALITETA ZRAKA.....	19
5.4. VODE I KVALITETA VODE.....	19
5.5. NIVOI BUKE.....	20
5.6. TLO I NAMJENA ZEMLJIŠTA.....	21
5.7. FLORA I FAUNA.....	21
5.8. ZAŠTIĆENA PODRUČJA.....	22
5.9. STANOVNIŠTVO I NASELJA.....	22
6. OPIS MOGUĆIH UTJECAJA ZA VRIJEME PRIPREMNIH RADOVA, IZVOĐENJA, KORIŠTENJA I ODRŽAVANJA.....	25
6.1. UTJECAJI ZA VRIJEME PRIPREMNIH RADOVA.....	25
6.2. UTJECAJI ZA VRIJEME IZVOĐENJA RADOVA.....	27
6.3. UTJECAJI ZA VRIJEME KORIŠTENJA I ODRŽAVANJA.....	30
6.4. POZITIVNI UTJECAJI.....	30
6.5. Mjere poboljšanja.....	31
7. MJERE UBLAŽAVANJA.....	32
7.1. MJERE UBLAŽAVANJA U FAZI PRIJE POČETKA RADOVA.....	33
7.1.1. Izvođač.....	33
7.1.2. Eksproprijacija.....	34
7.2. MJERE UBLAŽAVANJA ZA VRIJEME IZGRADNJE.....	35
7.2.1. Upravljanje okolišem.....	35
7.2.2. Zdravlje i sigurnost.....	36
7.2.3. Promet i cestovna sigurnost.....	38

7.2.4.	Sigurnost gradilišta	40
7.2.5.	Privremeno izuzimanje u toku izvođenja radova	41
7.2.6.	Upravljanje građevinskim otpadom	41
7.3.	MJERE UBLAŽAVANJA U FAZI KORIŠTENJA.....	41
7.4.	SAŽETAK MJERA UBLAŽAVANJA UTJECAJA	42
8.	PROGRAM MONITORINGA OKOLIŠA.....	51
9.	IMPLEMENTACIJA I IZVJEŠTAVANJE	58
9.1.	IMPLEMENTACIJA PROJEKTA.....	58
9.2.	PROCES IZVJEŠTAVANJA	58
9.2.1.	Izvođač radova – JP Ceste FBiH	58
9.2.2.	Nadzorni inženjer – JP Ceste FBiH	59
9.2.3.	JP Ceste FBiH – Svjetska banka.....	59
10.	JAVNA RASPRAVA I OBJAVA INFORMACIJA.....	60
10.1.	JAVNA RASPRAVA.....	60
10.2.	OBJAVA INFORMACIJA	60
10.2.1.	Mehanizam za pritužbe	60
11.	Zahtjevi za početak radova.....	62
11.1.	Okolinski aspekti.....	62
11.2.	Socijalni aspekti	63
•	Javne rasprave;.....	63
•	Implementacija izmjena iznesenih tokom javnih rasprava (pod uvjetom da ih ima) u okviru ESMP-a;	63
•	Izrada ARAP-a	63
•	Objavljivanje ARAP-a	63
•	Javna rasprava na ARAP	63
•	Implementacija ARAP-a, uključujući:.....	63
•	Dogovor vezano za plaćanje kompenzacije sa vlasnicima parcela.....	63
•	Plaćanje kompenzacije u skladu sa odredbama utvrđenim u ARAP-u.....	63
PRILOZI		64
PRILOG 1. OBRAZAC ZA PRITUŽBE.....		65
PRILOG 2. TABELA ZA REGISTRACIJU PRIJEMA PRITUŽBI		66
PRILOG 3. IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE		67

Lista slika

Slika 1: Geografska lokacija Projekta.....	11
Slika 2: Pregledna karta šireg područja Projekta.....	12
Slika 3: PGDS u 2016.....	13
Slika 4: Pregledna kartaprojektivanog rješenja komponente 1	15
Slika 5: Pregledna kartaprojektivanog rješenja komponente 1	15
Slika 6: Geografska karta šireg područja sa lokacijom Projekta	16
Slika 7: Vodopropusnost stijena na području trase Projekta	17
Slika 8: Geološka karta šireg područja Projekta	18
Slika 9: Hidrografska karta šireg područja projekta	20
Slika 10: Namjena zemljišta na širem području Projekta prema CORINE metodologiji	21
Slika 11: područje projekta izgradnje trake za spora vozila na Kobiljači.....	22
Slika 12: Građevinski potezi u općini Kiseljak u odnosu na naseljena područja	23
Slika 13: Građevinski potezi u općini Ilidža u odnosu na naseljena područja	24
Slika 14 (a-d): Fotografije snimljene za vrijeme terenskog obilaska 24. septembra 2019.....	26
Slika 15: Shema i primjer mjera sigurnosti prometa za vrijeme izvođenja radova	29
Slika 16: Shematski prikaz regulacije prometa za vrijeme građevinskih radova.....	40

Lista tabela

Tabela 1: Prognoza prometa za M5, dionica Gromiljak-Blažuj	13
Tabela 2. Prosječne temperature i količina padavina za višegodišnje razdoblje	19
Tabela 3: Pregled broja parcela predviđenih za eksproprijaciju	25
Tabela 4: Pregled pogođenosti parcela po općinama i vrsti vlasništva.....	26
Tabela 5: Mjere poboljšanja	31
Tabela 6: Plan upravljanja okolišem i socijalnim aspektima	42
Tabela 7: Plan monitoringa okoliša i socijalnih aspekata	52

LISTA SKRAĆENICA

<i>BH</i>	- <i>Bosna i Hercegovina</i>
<i>CFD</i>	- <i>Centralna komisija za registar pritužbi</i>
<i>CSOP</i>	- <i>Plan organizacije gradilišta</i>
<i>EIB</i>	- <i>Evropska investicijska banka</i>
<i>EIA</i>	- <i>Procjena utjecaja na okoliš</i>
<i>EMP</i>	- <i>Program upravljanja okolišem</i>
<i>ESMF</i>	- <i>Okvir upravljanja okolišem i socijalnim aspektima</i>
<i>ESMP</i>	- <i>Plan upravljanja okolišem i socijalnim aspektima</i>
<i>EP</i>	- <i>Okolišna dozvola</i>
<i>FBH</i>	- <i>Federacije Bosne i Hercegovine</i>
<i>FMoET</i>	- <i>Federalno ministarstvo okoliša i turizma</i>

<i>SBK</i>	- <i>Srednjobosanski Kanton</i>
<i>KS</i>	- <i>Kanton Sarajevo</i>
<i>IFI</i>	- <i>Međunarodne finansijske institucije</i>
<i>MP</i>	- <i>Glavni projekat</i>
<i>MPCA</i>	- <i>Plan upravljanja u slučaju nesreća</i>
<i>OP</i>	- <i>Operativne politike Svjetske banke</i>
<i>PAP</i>	- <i>Osobe pogođene projektom</i>
<i>PPE</i>	- <i>Lična zaštitna oprema</i>
<i>PCRoads FBH</i>	- <i>Javno preduzeće Ceste Federacije Bosne i Hercegovine</i>
<i>RAP</i>	- <i>Akcioni plan preseljenja</i>
<i>RPF</i>	- <i>Okvir politike preseljenja</i>
<i>TD</i>	- <i>Tenderska dokumentacije</i>
<i>TMP</i>	- <i>Plan upravljanja okolišem</i>
<i>WB</i>	- <i>Svjetska banka</i>
<i>WMP</i>	- <i>Plan upravljanja otpadom</i>
<i>AEHS</i>	- <i>Godišnji izvještaj o okolišu, zdravlju i sigurnosti</i>

SAŽETAK

UVOD I CILJEVI ESMP-a

Projekat izgradnje trake za spora vozila na Kobiljači (Projekat) za koji je kreiran ovaj ESMP, jedan je od podprojekata u sklopu Projekta modernizacije cestovnog sektora koji zajedno finansiraju Svjetska banka i EIB. Projekat izgradnje trake za spora vozila na Kobiljači, svrstan je u projekte B kategorije prema Operativnim politikama Svjetske banke (OP 4.01 o procjeni utjecaja na okoliš) kao i prema procedurama definiranim u ESMF-u specifičnom za projekat. Kao takav, ovaj projekat zahtijeva izradu ESMP-a, a prema važećoj lokalnoj legislativi ovaj projekat ne zahtijeva vodnu i okolišnu dozvolu – niti od strane federalnog niti kantonalnog nivoa vlasti. JP Ceste FBiH će pribaviti sve potrebne lokalne dozvole za ovaj Projekat.

OPIS LOKACIJE I PROJEKTA

Projektirane trake za spora vozila nalaze se na glavnom cestovnom pravcu od Sarajeva i Ilidže do Kiseljaka, na magistralnoj cesti M5.

Najbliži brojač prometa relevantan za projekat izgradnje trake za spora vozila nalazi se oko 2,5 kilometra jugoistočno niz cestu u pravcu stacionaže prema Sarajevu na magistralnoj cesti M5 u mjestu Gladno Polje, općina Ilidža. Ovaj brojač pokazuje PGDS od 12452 vozila, pri čemu ovaj broj u ljetnim mjesecima raste na 13976 vozila.

OPIS PROJEKTA

Predmetni projekat sastoji se iz dvije komponente:

Oktoibar 2019

1. Rekonstrukcija ceste, izgradnja kružne raskrsnice i trake za spora vozila na magistralnoj cesti M5, dionica Gromiljak-Blažuj, potez Han Ploča-Kobiljača, pri Ukupna dužina komponente iznosi 2,2 km
2. Izgradnja trake za spora vozila na magistralnoj cesti M5, dionica Gromiljak-Blažuj, pozez Kobiljača-Šamin Gaj, Svi zahvati na komponenti dva ukune su dužine 3,5km

Na relaciji koja je predmet ovog projekta postoji asfaltni kolovoz sirine cca 6,0m. Cesta cijelom svojom dužinom na ovoj relaciji prolazi kroz naselje. Objekti (stambeni i poslovni) su izgrađeni s obje strane kolovoza sa velikim brojem prilaza i priključaka.

Predmetnim projektom odrađena serpemntina je rekonstruisana i izmještena, tako da je projektovana u skladu sa svim potrebnim elementima.

Svi priključci su zadržani na mjestima gdje su i bili, s tim da su situaciono i nivelaciono uklopljeni u rekonstruisanu trasu puta. Svi priključci su projektovani sa asfaltnim kolovoznim zastorom.

Trasa uglavnom prati postojeću saobraćajnicu sa mjestimičnim napuštanjem iz razloga popravljjanja elemenata postojeće osovine.

Širina trake za spora vozila koja se dodaje na postijeću cestu iznosi 3,0m.

UVJETI OD POSEBNOG ZNAČAJA

Projekat izgradnje trake za spora vozila na Kobiljači implementirati će se na području dvije općine, općine Kiseljak i općine Ilidža. Područje rekonstrukcije nalazi se u naseljenom području duž magistralne ceste između naselja Rakovica na području općine Ilidža, te naselja Han Ploča na području općine Kiseljak. Duž područja rekonstrukcije nalaze se stambeni i privredni objekti. Teren na kojem se nalazi Projekat je uglavnom na nadmorskoj visini između 500 i 700 metara. Na teritoriji općine Kiseljak predmetnim projektom planirana je implementacija kružne raskrsnice na lokaciji postoojećeg skretanja za mjesto Lepenica, rekonstrukcija postojeće serpentine i dio trake za spora vozila. Područje projektnih aktivnosti je u dijelovima naseljeno. Preovladavju stambene kuće spratnosti P ili P+1. Također, na djelu građivniskog poteza na kojem se implemetira traka za spora vozila, nalaze se i brojni poslovni objekti, većinom uslužne i trgovinske djelatnosti. područje projektnih aktivnosti je u dijelovima naseljeno. Preovladavju stambene kuće spratnosti P ili P+1. Također, na djelu građivniskog poteza na kojem se implemetira traka za spora vozila, nalaze se i brojni poslovni objekti, većinom uslužne i trgovinske djelatnosti. Projektni potez rekonstrukcije ceste i izgradnje treće trake prolazi i kroz naselja Kobiljača i Rakovica u općini Ilidža. Važnost projekta ogleda se u povezivanju stanovništva općine ilidža sa administrativnim sjedištem Kantona Sarajevo, kao i u povezivanju Srednko Bosanskog kantona sa sjedištem države, Gradom Sarajevom.

UTJECAJI ZA VRIJEME PRIPREMNIH RADOVA

SOCIO-EKONOMSKI UTJECAJI: Izgradnja trake za spora vozila i rekonstrukcija ceste na dionici Han ploča - Kobiljača i Kobiljača – Šamin gaj podrazumjevaju eksproprijaciju 306 parcela, od čega 273 u privatnom i 33 u javnom vlasništvu. Broj lica pogođenih eksproprijacijom na ovom projektu iznosi 250. I to 94 u općini Kiseljak i 156 u općini Ilidža

Dana 24. septembra 2019. izvršen je terenski obilazak lokacije projekta i lokacija neophodnih za predmetne projektne aktivnosti kao što su odlaganje materijala i mašina, te je zaključeno da se javno zemljište predviđeno za ove aktivnosti ne koristi ni formalno ni neformalno.

Tokom istog terenskog obilaska uočeno je da tri privatne parcele zahvaćene eksproprijacijom više od 50% nemaju produktivnu upotrebu, tako da neće biti ekonomskog utjecaja kao rezultata eksproprijacije.

UTJECAJI ZA VRIJEME IZVOĐENJA RADOVA

Glavni utjecaji za vrijeme izvođenja radova su: emisije iz mašina koje se koriste na gradilištu, prašina u toku izvođenja radova, potencijalno povećanje nivoa buke i vibracija, utjecaji na tlo usljed incidentnih curenja i izlivanja, utjecaj na geomorfologiju, utjecaj na kvalitet tla i korištenje zemljišta i utjecaj na sigurnost. Izvođač je dužan, prema odredbama ovog ESMP-a, da provede bazna istraživanja bioloških i prirodnih resursa specifičnih za lokaciju i da prilagodi mjere ESMP-a i njihovu implementaciju rezultatima istraživanja.

Socio-ekonomski utjecaji:

- U ovom trenutku se ne očekuje da će biti potrebno privremeno zauzimanje bilo kojeg zemljišta u privatnom ili javnom vlasništvu za smještaj mašina i odlaganje materijala tokom izgradnje. Mašine i materijali će biti smješteni na zemljištu u vlasništvu Investitora.
- Očekuje se da će se stvoriti nove poslovne mogućnosti za lokalna preduzeća kakva su prevoznici, dobavljači i drugi pružatelji usluga.
- Iako je područje projekta nenaseljeno, sljedeći negativni utjecaji se očekuju tokom izgradnje: povećanje buke, neadekvatno odlaganje građevinskog otpada, lokalna preduzeća mogu biti pogođena kašnjenjem sa dostavom robe i proizvoda zbog predviđenog jednosmjernog odvijanja saobraćaja u toku izvođenja radova.

MJERE UBLAŽAVANJA NEGATIVNIH UTJECAJA

Mjere ublažavanja negativnih utjecaja odnose se na glavne utjecaje identificirane tokom pripremnih radova i izvođenja, kao što su emisije iz građevinskih mašina na gradilištu, prašina zbog izvođenja radova, potencijalno povećanje nivoa buke i vibracija, utjecaji na geomorfologiju, utjecaji na tlo od incidentnih curenja i izlivanja, kvalitet tla i korištenje zemljišta, utjecaj na sigurnost prometa, upravljanje otpadom, utjecaj na uvjete života i utjecaj na lokalni promet.

Mjere ublažavanja koje se tiču eksproprijacije predviđaju izradu i implementaciju Skraćenog akcijskog plana preseljenja (ARAP).

PROGRAM MONITORINGA OKOLIŠA

Mjere praćenja okoliša odnose se na glavne utjecaje identificirane tokom pripremnih radova i izvođenja, kao što su emisije iz građevinskih mašina na gradilištu, prašina zbog izvođenja radova, potencijalno povećanje nivoa buke i vibracija, utjecaji na geomorfologiju, utjecaji na tlo od incidentnih curenja i izlivanja, kvalitet tla i korištenje zemljišta, utjecaj na sigurnost prometa, upravljanje otpadom, utjecaj na uvjete života i utjecaj na lokalni promet.

IMPLEMENTACIJA I IZVJEŠTAVANJE

JP Ceste FBiH je implementator projekta i biće odgovorno za implementaciju i usklađenost projekta sa ESMP-om. Izvođač će biti odgovoran za implementaciju mjera zaštite životne sredine tokom izgradnje.

JAVNE RASPRAVE I OBJAVLJIVANJE PODATAKA

Javna rasprava o predmetnom ESMP-u biće organizirana u Kiselajku i/ili Ilidži nakon što Svjetska banka odobri nacrt ESMP-a. Zapisnik sa obavljene javne rasprave, odnosno pritužbe iznesene na javnoj raspravi, evidentiraju se u Registru pritužbi, a mišljenja i prijedlozi javnosti uključeni su u finalni ESMP. Rezultati javne rasprave sadržani su u finalnom ESMP-u.

Mehanizam za pritužbe

Pored institucionalno dostupnih redovnih i vanrednih pravnih okvira i postojećih institucionalnih kanala, JP Ceste FBiH će osigurati i formirati poseban Mehanizam za rješavanje pritužbi u saradnji i sa direktnom uključenošću općina pod čijom administrativnom ovlasti se provodi Projekt, u ovom slučaju su to općine Kiseljak i Ilidža.

Uvjeti za početak radova

Izvođač će prikupiti sve potrebne osnovne podatke prije početka radova. Osnovni podaci za praćenje uključuju podatke o kvaliteti zraka, podatke o kvaliteti tla, studiju i analizu vegetacijskog pokrova prije početka radova na gradilištu. Izvođač će pripremiti Plan organizacije gradilišta (CSOP) koji čine Plan implementacije ovog ESMP-a, detaljan Plan upravljanja građevinskim otpadom (WMP), Studija sigurnosti (uključuje Elaborat zaštite na radu i Elaborat zaštite od požara i eksplozija), te Plan preusmjerenja prometa (TMP) koji treba biti pripremljen od strane Izvođača radova prije početka građevinskih radova.

Socijalni zahtjevi koje je potrebno ispuniti prije početka radova odnose se na izradu i implementaciju ARAP-a.

1. UVOD

Prema smjernicama i zahtjevima iz Okvira upravljanja okolinskim i društvenim aspektima (ESMF)¹, pripremljen je ovaj Plan upravljanja okolišem i društvenim aspektima (ESMP) specifičan za lokalitet.

Javno preduzeće Ceste Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: JP Ceste FBiH) pokrenulo je sveobuhvatni „Program modernizacije magistralnih cesta u Federaciji Bosne i Hercegovine“ (Program) kako bi se do 2020. godine osigurala odgovarajuća cestovna infrastruktura. U tu je svrhu zatraženo od Vlade FBiH osiguranje kreditnih sredstava od međunarodnih finansijskih institucija (IFI).

U okviru gore pomenutog sveobuhvatnog Programa, Javno preduzeće Ceste FBiH (JP Ceste FBiH), društvo sa ograničenom odgovornošću u punom vlasništvu Vlade FBiH, pokrenulo je inicijativu za Projekat modernizacije cestovnog sektora FBiH. FBiH je podnijela zahtjev za kredit/ zajam od Evropske investicijske banke (EIB) i Svjetske banke (WB) u ukupnom iznosu od 103,38 milijuna EUR za finansiranje navedenog Projekta.

Projekat modernizacije cestovnog sektora FBiH se sastoji od nekoliko malih i srednje velikih investicija te uključuje:

1. Rekonstrukciju cesta:
 - Završetak izgradnje magistralne ceste M17.3 Neum – Stolac (ukupno 32,9 km);
 - Izgradnja traka za spora vozila (ukupno 40 km na 8 (osam) dionica magistralnih cesta);
 - Rekonstrukcija kolovoza, korekcija osovine (ukupno 18 km na 5 (pet) dionica magistralnih cesta, korekcija osovine na samo jednoj dionici u dužini od 1 km),
 - Rekonstrukcija 3 (tri) tunela (ukupne dužine 1,86 km);
 - Rekonstrukcija 7 (sedam) mostova (ukupne dužine 0,55 km).
2. Intervencije na poboljšanju cestovne sigurnosti: Rekonstrukcija raskrsnica koje su klasificirane kao „crne tačke“ na magistralnim cestama, sveukupno 9 (devet);
3. Institucionalne reforme: Upravljanje cestama u FBiH sa posebnom fokusom na održivost investicija i sigurnost na cestama;
4. Podrška implementaciji projekta: nadzor nad izgradnjom i jačanje kapaciteta JP Ceste FBiH.

¹ ESMF je objavljen i dostupan javnosti na lokalnom jeziku na web stranici JP Ceste FBiH u martu 2016. godine, <http://jpcfbih.ba/bs/aktivnosti/modernizacija-magistralnih-cesta/38>

Ovaj Projekat izgradnje trake za spora vozila na magistralnoj cesti M5, dionica Gromiljak – Blažuj (Kobiljača) (Projekat) za koji se izrađen ovaj ESMP jedan je od podprojekata uključenih u skupinu podprojekata koje zajedno finansiraju Svjetska banka i EIB.

2. METODOLOGIJA I CILJEVI ESMP-a

Projekat izgradnje trake za spora vozila na magistralnoj cesti M5, dionica Gromiljak – Blažuj (Kobiljača), svrstan je u projekte B kategorije prema Operativnim politikama Svjetske banke (OP 4.01 o Procjeni utjecaja na okoliš) kao i prema procedurama definiranim u ESMF-u specifičnom za projekat. Kao takav, ovaj projekat zahtijeva izradu ESMP-a, a prema važećoj lokalnoj legislativi ovaj projekat ne zahtijeva vodnu dozvolu, procjenu utjecaja na okoliš, ni okolišnu dozvolu – niti od strane federalnog niti kantonalnog nivoa vlasti². JP Ceste FBiH će pribaviti sve potrebne lokalne dozvole za ovaj Projekat.

Ovaj ESMP ima za cilj identificirati sve potencijalne okolinske i društvene uticaje povezane s aktivnostima na ovom projektu. Kao takav, ESMP uključuje mjere ublažavanja svih identifikovanih potencijalnih utjecaja koji se poduzimaju kroz različite faze projekta uključujući pripremu, izvođenje radova i puštanje u upotrebu objekta. Mjere definisane u ovom ESMP-u trebale bi izbjeći, neutralizirati ili umanjiti štetne uticaje na okoliš i društvene aspekte, ako ne u potpunosti, barem na prihvatljivom nivou.

ESMP identifikuje izvodivo moguće i ekonomične mjere koje mogu smanjiti potencijalno negativne utjecaje na okoliš i društvo na prihvatljiv nivo. Ako mjere ublažavanja nisu moguće, isplative ili dovoljne, kao posljednju mjeru treba uključiti naknadu.

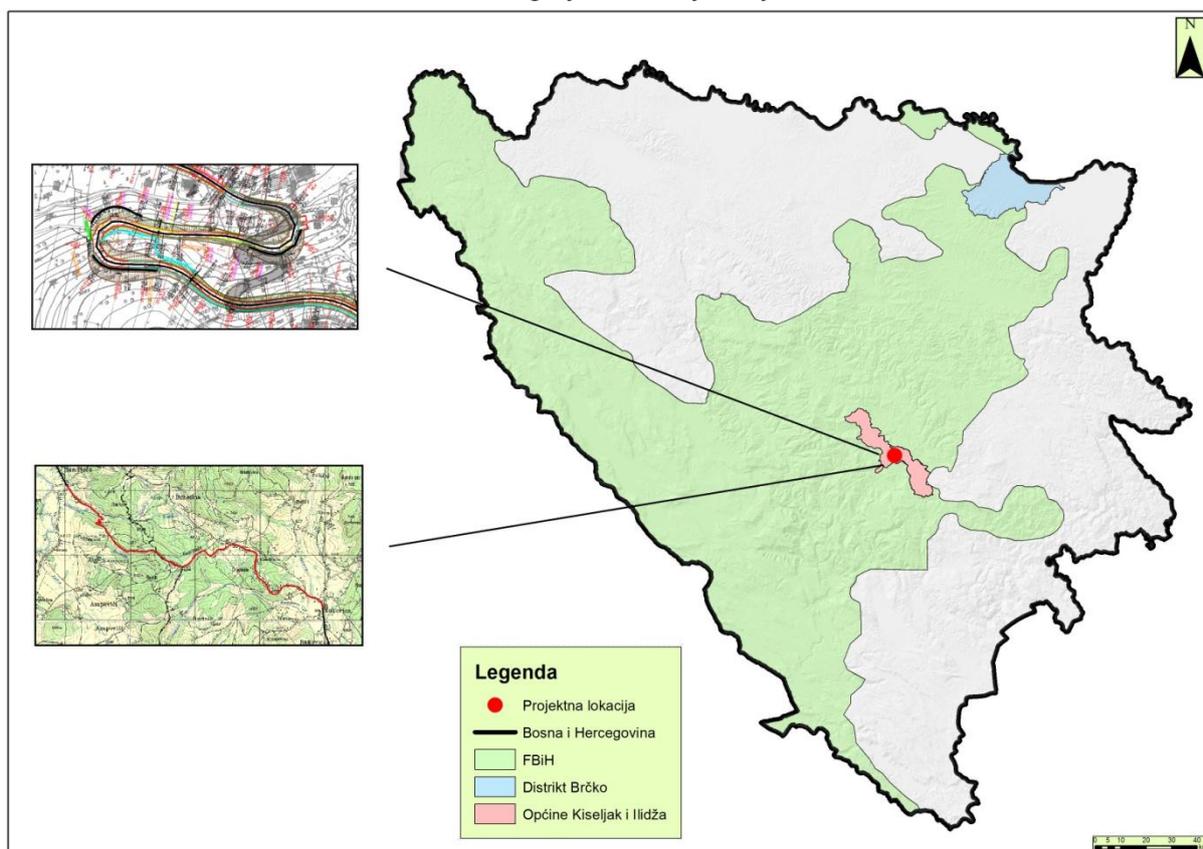
Kako bi se osiguralo provođenje mjera ublažavanja, u potpunosti ili djelomično, ESMP definira plan praćenja koji će se provoditi tokom određenih faza pripreme/ projektiranja i implementiranja projekta. Praćenje tokom pripreme i implementacije projekta pruža informacije o ključnim okolišnim i socijalnim aspektima projekta, posebno o okolišnim i socijalnim aspektima projekta, te o efikasnosti mjera ublažavanja. Prije početka izvođenja radova, u skladu sa zahtjevima iz ESMP-a i minimalnim zahtjevima za praćenje, koji su opisani u ESMP-u, bez ograničenja na ove zahtjeve. Izvođač mora pripremiti detaljni popis mjera ublažavanja.

² U Federaciji BiH, izrada Procjena uticaja na okoliš definirana je Pravilnikom o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolišnu dozvolu („Službene novine Federacije BiH“, br. 19/04). U Srednjobosanskom kantonu, izdavanje Okolišne dozvole je regulirano Pravilnikom o pogonima i postrojenjima koja obavezno moraju imati okolišnu dozvolu (“Službene novine SBK”, br. 5/06). U Kantonu Sarajevo izdavanje Okolišne dozvole je regulirano Pravilnikom o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju Okolišnu dozvolu (Službene novine KS, br. 8/11).

3. OPIS LOKACIJE

Projektirana traka za spora vozila nalazi se na glavnom cestovnom pravcu od Sarajeva i Ilidže do Kiseljaka, na magistralnoj cesti M5. Magistralna cesta M5 povezuje međunarodni granični prelaz Izačić pored Bihaća na sjeverozapadu zemlje i Višegrad na istoku BiH. Pored toga, magistralna cesta M5 dio je međunarodne E mreže cesta E761 koja povezuje Bihać u Bosni i Hercegovini i Zaječar u Srbiji.

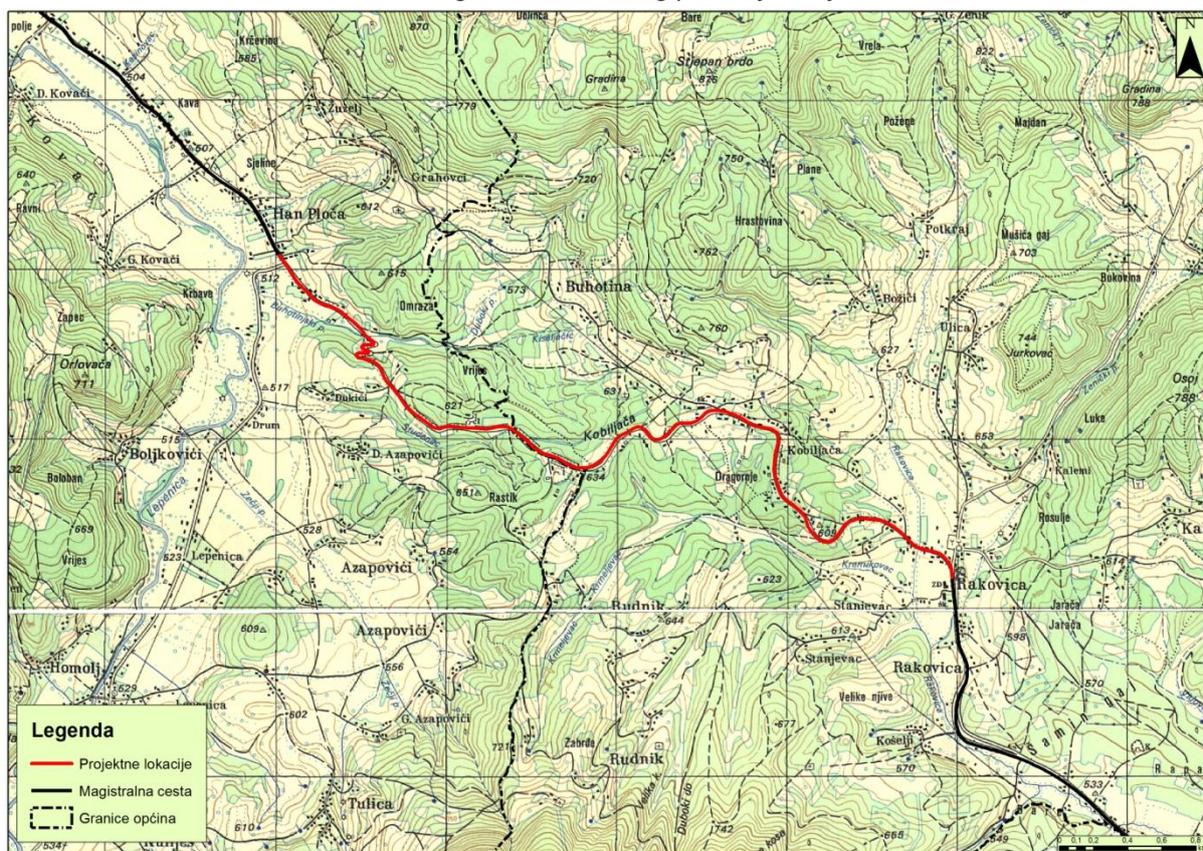
Slika 1: Geografska lokacija Projekta

Izvor: JP Ceste Federacije BiH

Područje rekonstrukcije nalazi se u naseljenom području duž magistralne ceste između naselja Rakovica na području općine Ilidža, te naselja Han Ploča na području općine Kiseljak. Duž područja rekonstrukcije nalaze se stambeni i privredni objekti.

Slika 2: Pregledna karta šireg područja Projekta

Izvor: JP Ceste Federacije BiH

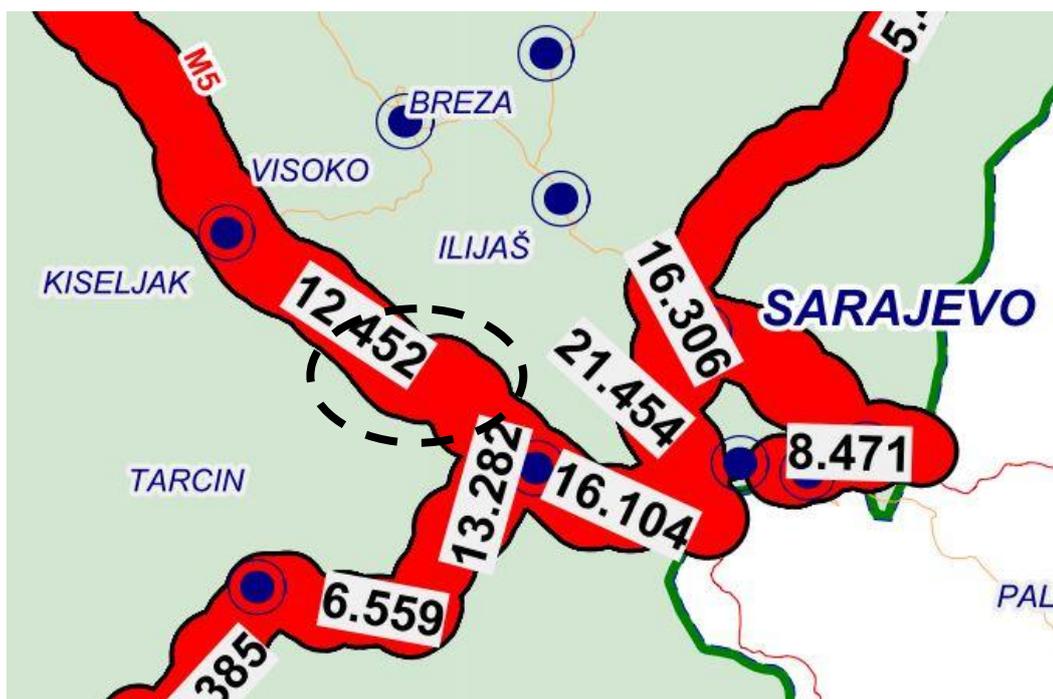
3.1. PODACI O PROMETU

JP Ceste BiH postavilo je automatske uređaje za brojanje prometa na mreži magistralnih cesta u čitavoj FBiH. Automatsko brojanje prometa vrši se od 2005. godine i posljednji izvještaj³ je objavljen 2017. godine sa podacima za prethodnu godinu. Najbliži brojač prometa relevantan za projekat izgradnje trake za spora vozila nalazi se oko 2,5 kilometra jugoistočno niz cestu u pravcu stacionaže prema Sarajevu na magistralnoj cesti M5 u mjestu Gladno Polje, općina Ilidža. Ovaj brojač pokazuje PGDS od 12452 vozila, pri čemu ovaj broj u ljetnim mjesecima raste na 13976 vozila.

Predmetni podaci, grafički su prikazani na slici 3.

³ "Brojanje prometa na magistralnim cestama u Federaciji BiH u 2015.", JP Ceste FBiH, Sarajevo 2016.

Slika 3: PGDS u 2016.

Izvor: JP Ceste FBiH, 2017.

Na zahtjev JP Ceste FBiH, IPSA Institut Sarajevo je u 2014.⁴ godini izradio prognozu prometa za prometnu mrežu za period 2013. - 2040. godine. Analiza prometnih tokova je napravljena za svaku godinu primjenom "equilibrium" metode. Za ovu dionicu, iznos prognoziranog prosječnog godišnjeg dnevnog broja vozila prikazan je u donjoj Tabeli 1.

Tabela 1: Prognoza prometa za M5, dionica Gromiljak-Blažuj

Magistralna cesta	Dionica	PGDS							
		2020.	2022.	2023.	2025.	2030.	2035.	2037.	2040.
M5	Gromiljak-Blažuj	9345	9531	9803	10363	11892	13477	14056	15012

Izvor: JP Ceste FBiH, 2014.

Uspoređujući podatke iz Tabele 1 sa podacima iz Studije o Brojanju saobraćaja iz 2017 godine vidi se da je prosječni godišnji dnevni saobraćaj na predmetnoj dionici već uveliko premašio vrijednosti prognozirane za 2030 godinu. Ovo ukazuje na hitnu potrebu za modernizacijom i boljim protokom vozila.

⁴ "Obrazloženje Studije opravdanosti za program modernizacije magistralnih cesta u FBiH", IPSA Institut Sarajevo, 2014.

4. OPIS PROJEKTA

Predmetni projekat sastoji se iz dvije komponente:

1. Rekonstrukcija ceste, izgradnja kružne raskrsnice i trake za spora vozila na magistralnoj cesti M5, dionica Gromiljak-Blažuj, potez Han Ploča-Kobiljača, pri čemu se kružna raskrsnica izvodi na stacionaži 13+361,90 km, cesta se rekonstruiše na stacionaži od 13+526,58 do 14+775,40 dok se traka za spora vozila izvodi na stacionaži 14+775,40-15+744,84. Ukupna dužina komponente iznosi 2,2 km.
2. Izgradnja trake za spora vozila na magistralnoj cesti M5, dionica Gromiljak-Blažuj, pozez Kobiljača-Šamin Gaj, koja se izvodi na stacionaži 15+744,84-16+242 i na stacionaži 17+091,55-18+280,00. Svi zahvati na komponenti dva izvode se između 15+744,84 i 19+128,30 i ukune su dužine 3,5km.

4.1. Postojeća cesta

Na relaciji koja je predmet ovog projekta postoji asfaltni kolovoz sirine cca 6,0m. Cesta cijelom svojom dužinom na ovoj relaciji prolazi kroz naselje. Objekti (stambeni i poslovni) su izgrađeni s obje strane kolovoza sa velikim brojem prilaza i priključaka.

Uzdužni nagibi se kreću od 0.3%- 9%.

Odvodnja sa kolovoza je uglavnom rješena otvorenim jarkovima (zemljani) i rigolima ovisno o terenskim uslovima. Postojeći propusti su pretežno sandučasti otvora 0,5mx0, 7m i 1,0mx 1,0m I cjevasti otvora 0.6m. Pločasti propusti preko potoka nalaze se na km 5+750.00 i krn 6+275.00.

Autobusi se zaustavljaju na površinama koje nisu pravilno oblikovane za autobuska stajališta. Postojeća serpentina nije u skladu sa min.radijusima I nagibima.

4.2. Novi projekat

Predmetnim projektom obrađena serpemntina je rekonstruisana I izmještena, tako da je projektovana u skladu sa svim potrebnim elementima.

Svi priključci su zadržani na mjestima gdje su i bili, s tim da su situaciono i nivelaciono uklopljeni u rekonstruisanu trasu puta. Svi priključci su projektovani sa asfaltnim kolovoznim zastorom.

Trasa uglavnom prati postojeću saobraćajnicu sa mjestimičnim napuštanjem iz razloga popravljanja elemenata postojeće osovine. Radijus R=60m koji je manji od minimalnog radijusa Rmin.=75m za ovaj rang puta, primjenjen je jedan put. Izuzev u serpentine gdje su korišteni radijusu R= 25 m, koji su u skladu sa smjernicama.

U uzdužnom smislu primjenjen je izuzetno dozvoljeni nagib 9,5% u dužini od 227,5 m.

Minimalni uzdužni nagib koji je primjenjen je 0.39% na dužini od 122.50m.

Poprečni nagibi su u granicama od 2,5%-7%.

Bus stajališta su oblikovana I to na mjestima postojećih, sa minimalnim odstupanjima. Projektom je predviđeno asfaltiranje cijelokupne površine bus stajališta sa iscrtanom

horizontalnom signalizacijom. Dodatna traka je predviđena na potezu od stacionaže 14+775,40 do kraja poddionice Han Ploča-Kobiljača na stacionaži 15+774,84. Traka se nastavlja u drugoj poddionici Kobiljača-Šamin Gaj do stacionaže 16+242,00.

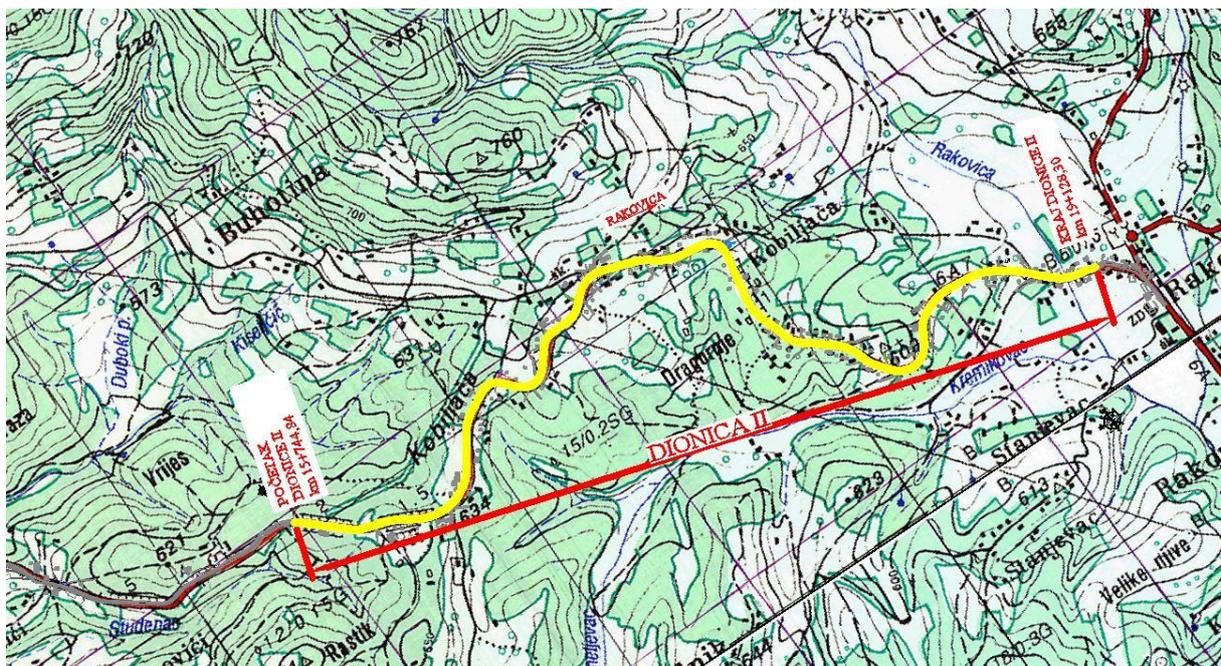
Takođe potreba za dodatnom trakom javila se u usponu na stacionaži 18+280,00-17+091,55.(Početak trake je na većoj stacionaži, jer se nalazi na suprotnoj strane od rasta stacionaže). Njena širina je 3,0m i ivična traka 0,30m.

Slika 4: Pregledna kartaprojektivanog rješenja komponente 1

Izvor: Izvod iz glavnog projekta, Divel d.o.o., 2017.

Slika 5: Pregledna kartaprojektivanog rješenja komponente 1

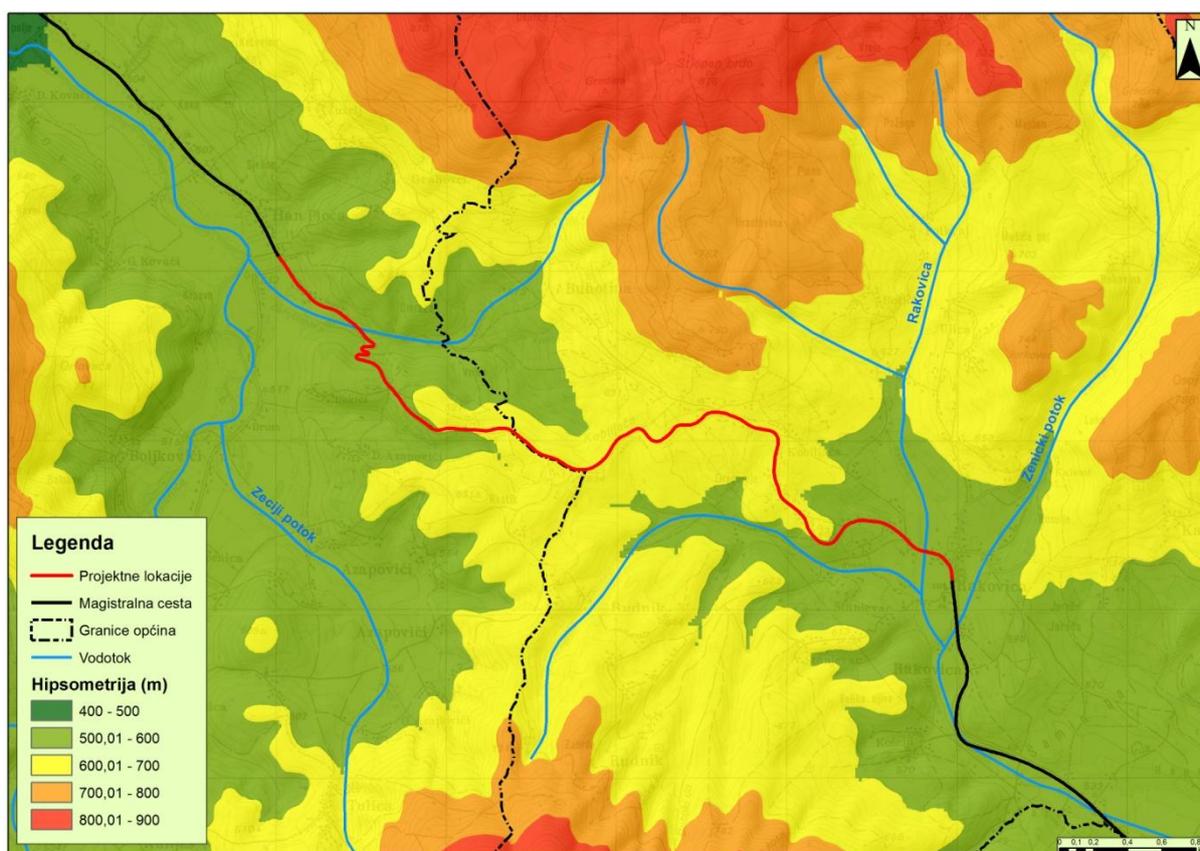
Izvor: Izvod iz glavnog projekta, Divel d.o.o., 2017.

5. UVJETI OD POSEBNOG ZNAČAJA

5.1. GEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE

Teren na kojem se nalazi Projekat je uglavnom na nadmorskoj visini između 500 i 700 metara. U širem području, ta visina ide i do 900 m iznad nivoa mora, kako je i prikazano na sljedećoj karti.

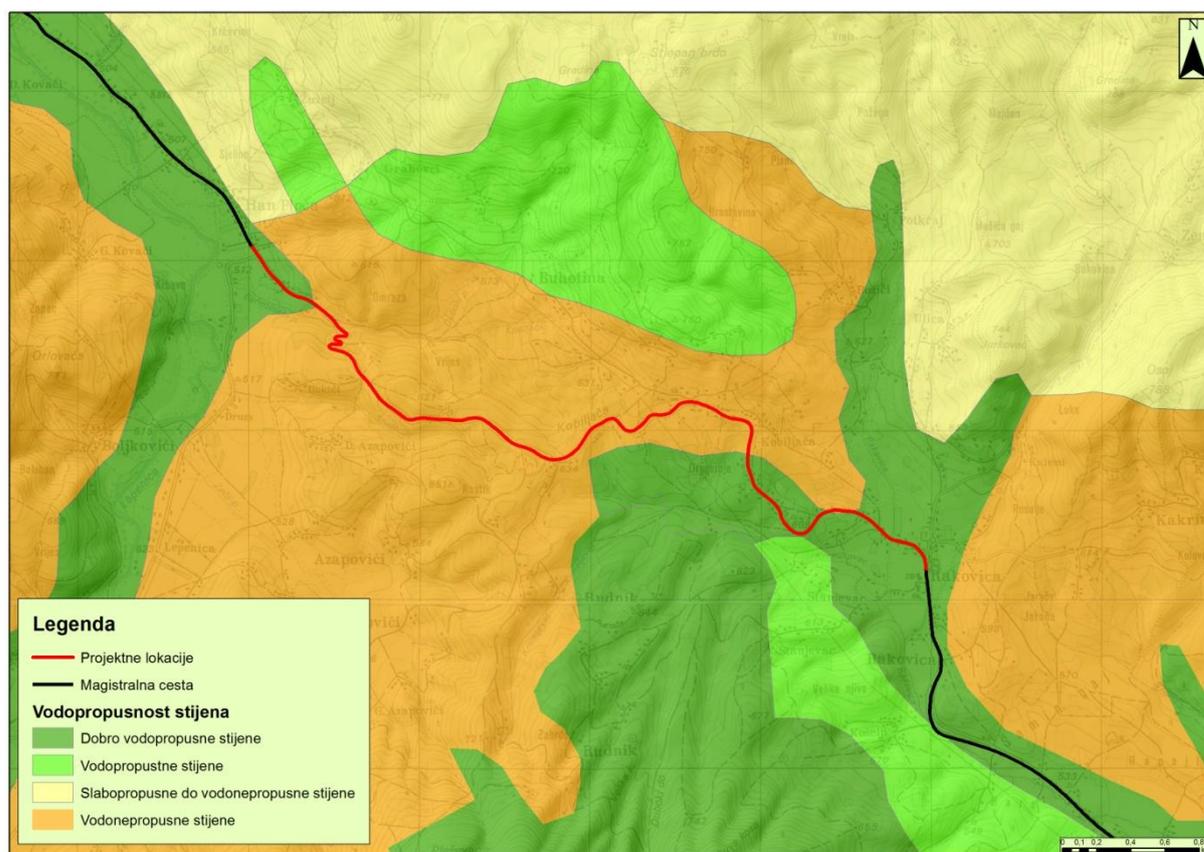
Slika 6: Geografska karta šireg područja sa lokacijom Projekta

Izvor: JP Ceste FBiH

Stratigrafsko-petrografska građu terena čine stabilne stijene. Što se tiče vodopropusnosti, idući od zapada ka istoku izmjenjuju se dobro vodopropusne stijene sa vodonepropusnim stijenama, a strukturno geomorfološki, ovaj tip reljefa pripada fluvio – denudacijskom tipu morfostrukture. Tipovi akvifera se izmjenjuju između akvifera intergranularne poroznosti na istoku i zapadu trase Projekta i nevodonosnih stijena (akvitardi) bez akvifera na središnjem dijelu trase Projekta.

Slika 7: Vodopropusnost stijena na području trase Projekta

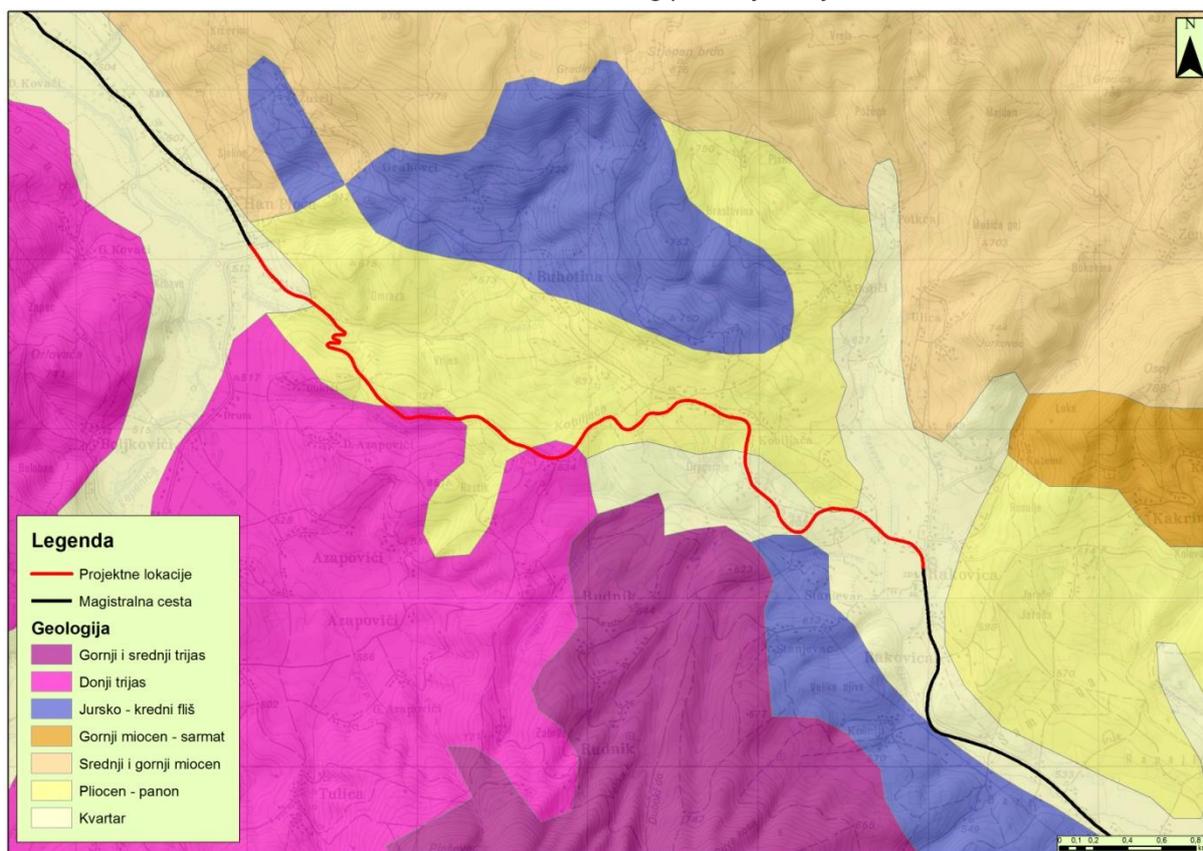

Izvor: Nacrt prostornog plana FBiH 2008.-2028.

Geološku građu područja izgradnje trake za spora vozila na ovoj dionici magistralne ceste M5 čine kvartarni i donjo – trijaski sediment, te pliocensko – panonska serija.

Kvartarni sedimenti predstavljeni su kroz šljunke, pijeske i podređeno gline, dok su donjo – trijaski sedimenti zastupljeni kroz glince, lapore, škriljce, pješčenjake, konglomerate, dolomite i krečnjake. Seriju pliocen – panon predstavljaju jezerski sedimenti: gline, pjeskoviti lapori, ugljevite gline, lignit, glinoviti pijesak i glinovito ugljeviti lapori.

Slika 8: Geološka karta šireg područja Projekta

Izvor: Nacrt prostornog plana FBiH 2008.-2028.

5.2. KLIMATSKE KARAKTERISTIKE

Klimatske karakteristike predmetnog područja određene su temperaturnim i pluviometrijskim režimom, te je neophodno definisati osnovne parametre, koristeći klimatološko praćenje i detaljnu analizu istih. Može se reći da je ovo područje pod utjecajem umjereno kontinentalne klime odnosno srednje tople i vlažne klime (Cfb klima prema Köppenovoj klasifikacija klime) što se može zaključiti iz analize temperaturnog i pluviometrijskog režima.

Meteorološka stanica na Ilidži kod Sarajeva koja je najbliža području rekonstrukcije, bilježi sljedeće podatke: prosječna višegodišnja temperatura zraka iznosi 9,1° C, najtopliji je mjesec juli sa prosječnom višegodišnjom temperaturom od 18,8 ° C, a najhladniji je mjesec januar sa proječnom višegodišnjom temperaturom od -2,1° C.

Tabela 2. Prosječne temperature i količina padavina za višegodišnje razdoblje

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Prosjek/Suma
Temperatura (°C)	-2,1	-1,1	4,8	9,2	13,7	17	18,8	18,1	14,3	10,1	6,1	0,5	9,1
Padavine (mm)	75	76	64	68	77	83	78	69	72	85	96	103	946

Izvor: Federalni hidrometeorološki zavod Sarajevo

Prosječna količina padavina mjerena na istoj meteorološkoj stanici tokom višegodišnjeg razdoblja iznosi 946 mm godišnje. Najkišovitiji mjesec je decembar, kada prosječna količina padavina iznosi 103 mm. Najmanje padavina ima u martu, u prosjeku samo 64 mm.

5.3. KVALITETA ZRAKA

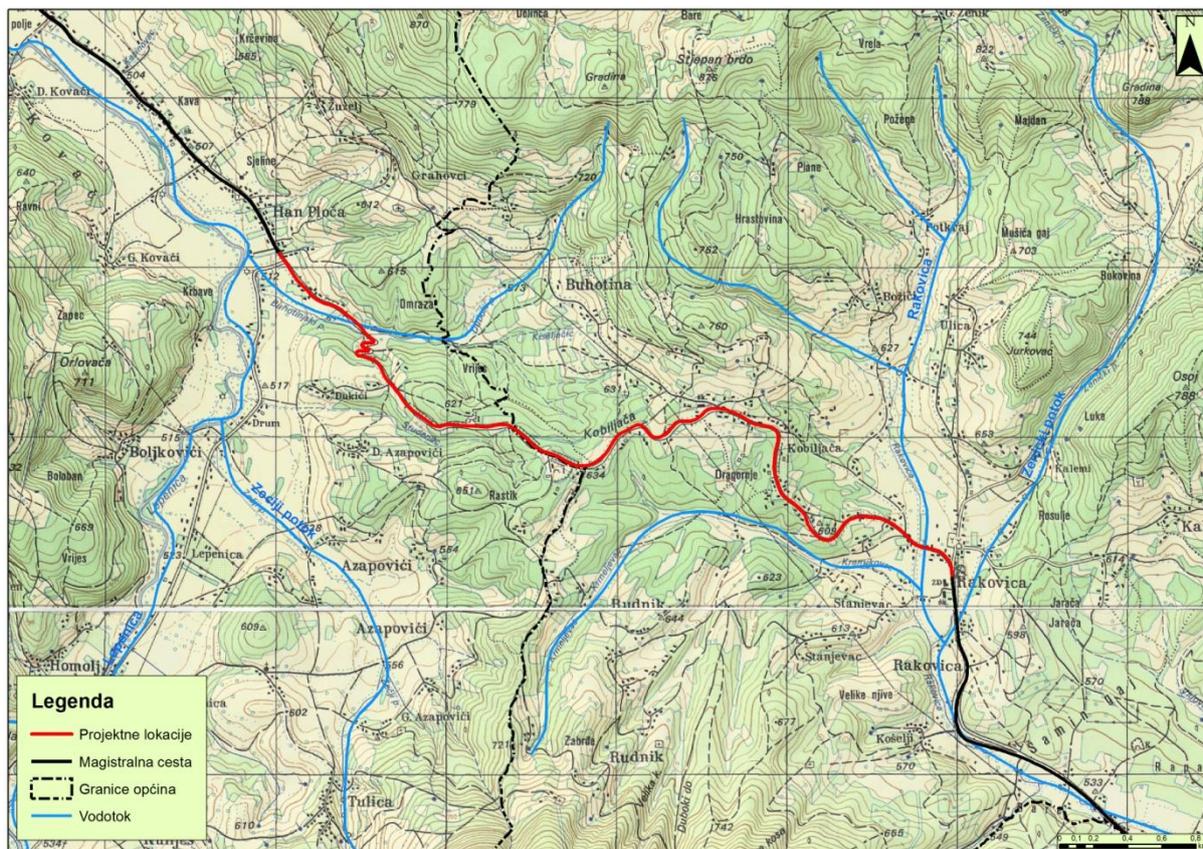
Sudeći prema lokaciji Projekta, može se zaključiti da je najveće zagađenje zraka od prometa na magistralnoj cesti. Obzirom na blizinu stambenih i poslovnih objekata, može se reći da jedan dio zagađenja dolazi i od pojedinačnih peći i kotlova.

Na temelju geografskih karakteristika i činjenice da nema značajnih onečišćivača, može se smatrati da je kvaliteta zraka dobra. Izvođač će provesti bazna mjerenja za praćenje kvalitete zraka prije početka izvođenja radova.

5.4. VODE I KVALITETA VODE

Vode šireg područja Projekta pripadaju slivu Crnog mora. Na projektnom području nalaze se tek dva potoka: potok Rakovica i Buhotinski potok koji presjecaju magistralnu cestu M5. Pločasti propusti preko potoka nalaze se na km 5+750.00 i krn 6+275.00. Projektom je predviđeno da se postojeći propusti zamjene novim. Mjere ublažavanja dodane u tabelu 6: Plan upravljanja okolišem i socijalnim aspektima, kao i u monitoring program, Tabela 7. Plan monitoringa okoliša i socijalnih aspekata.

Slika 9: Hidrografska karta šireg područja projekta

Izvor: JP Ceste FBiH

5.5. NIVOI BUKE

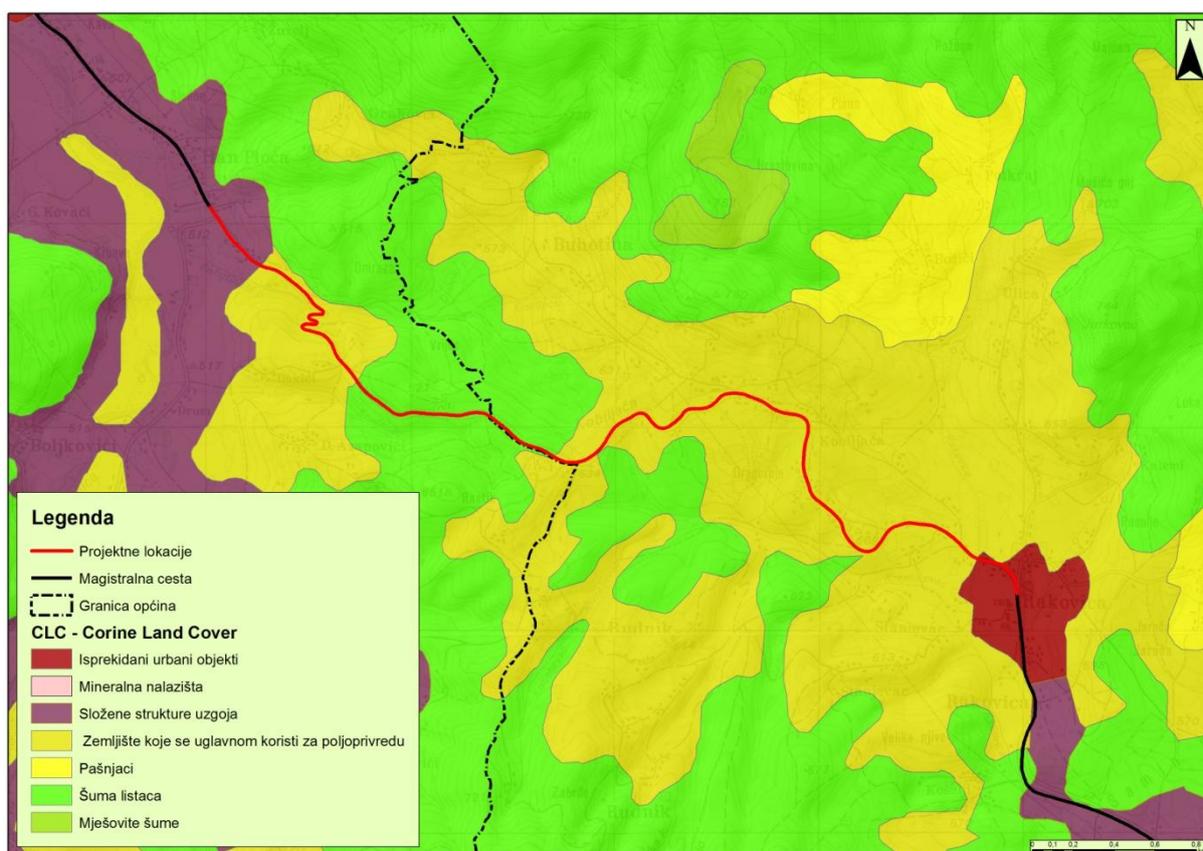
Ne postoje nikakva praćenja nivoa buke na području u blizini lokacije Projekta tako da nema baznih podataka o utjecaju buke na okoliš. Promet je, općenito, najveći izvor buke.

U neposrednoj blizini područja Projekta nalaze se stambeni (kuće) i poslovni objekti (trgovine), a u skladu sa Zakonom o zaštiti od buke, isti spadaju u četvrtu zonu, gdje dopušteni nivo buke iznosi 60 dBA tokom dana i 50 dBA noću. Oko područja nema osjetljivih receptora (bolnice, lječilišta itd.) na koje bi mogli utjecati povećani nivo buke.

5.6. TLO I NAMJENA ZEMLJIŠTA

Prema CORINE metodologiji⁵, u blizini šireg područja Projekta zemljište se uglavnom koristi za poljoprivredu i složene strukture uzgoja, te šume listaca. Pored toga dominantna namjena je stambeno – poslovna, obzirom da područje Projekta prolazi kroz naselja Rakovica i Han Ploča.

Slika 10: Namjena zemljišta na širem području Projekta prema CORINE metodologiji

Izvor: Koordinacija podataka o okolišu – Evropska agencija za zaštitu okoliša

5.7. FLORA I FAUNA

Na prostoru Srednjobosanskog kantona u kome se nalazi općina Kiseljak, sa geografskim karakteristikama i širokom raznolikošću ekosistema postoji više od 4000 vrsta i podvrsta

⁵ Koordinacija podataka o okolišu - [European Environment Agency](#) (Evropska agencija za zaštitu okoliša)

vaskularnih biljki od kojih su mnoge endemičnog i reliktnog karaktera, te više od 200 vrsta ptica i drugih elemenata biološke raznolikosti.

Ne postoje tačni podaci o flori i fauni za predmetnu lokaciju projekta, ali polazeći od činjenice da je ovo već postojeća dionica, rizik za floru i faunu je minimalan. Međutim, Izvođač radova će angažovati biologa kako bi izvršio pregled lokacije za osnovu koja je potrebna za monitoring prije početka radova.

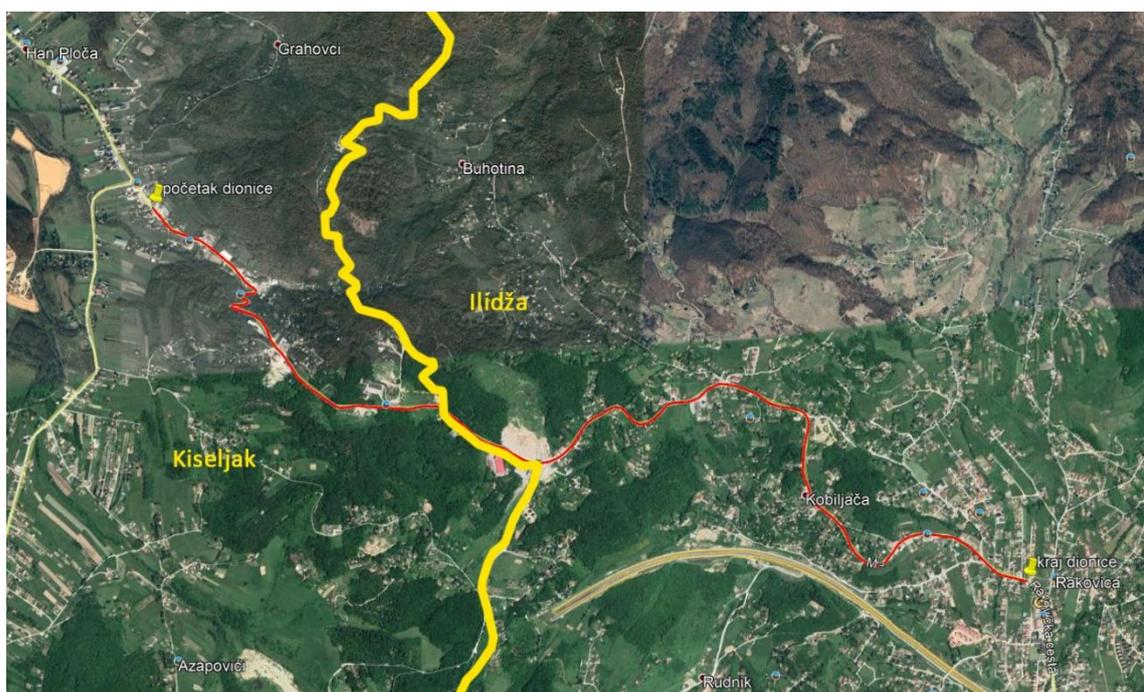
5.8. ZAŠTIĆENA PODRUČJA

Lokacija Projekta ne nalazi se u zaštićenoj zoni definiranoj Prostornim planom FBiH, Prostornim planom Kantona Sarajevo i Prostornim planom Srednjobosanskog kantona. Prema podacima Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika, također nema evidentiranih arheoloških nalazišta u promatranom području.

5.9. STANOVNIŠTVO I NASELJA

Projekat izgradnje trake za spora vozila na Kobiljači implementirati će se na teritoriji 2 općine, Kiseljak i Ilidža.

Slika 11: područje projekta izgradnje trake za spora vozila na Kobiljači

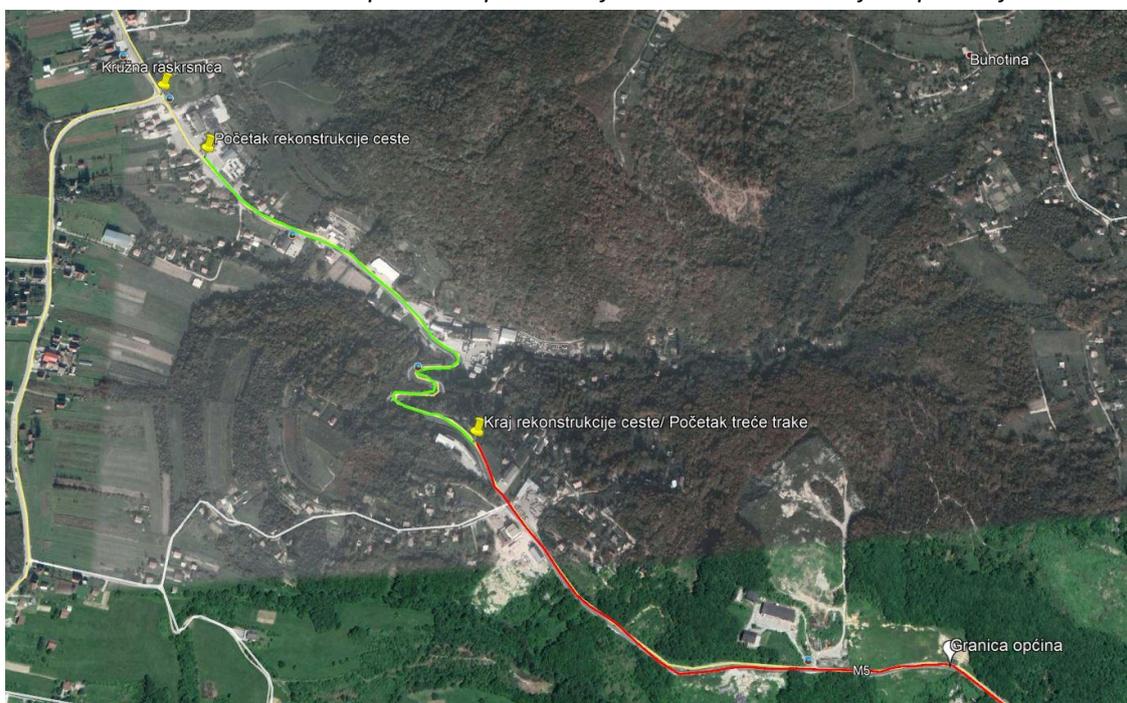
Izvor: JP Ceste FBiH

Općina Kiseljak nalazi se u centralnom dijelu Bosne i Hercegovine i dio je Srednjobosanskog kantona. Općina ima površinu od 165 km² i 20722 stanovnika⁶ koji žive u 1 urbanom i 81 ruralnom naselju. Kiseljak ima gustinu naseljenosti od 125,6 stanovnika po kilometru kvadratnom te se smatra gusto naseljenom općinom.

Osnovno obrazovanje u općini je zastupljeno kroz 6 glavne i 6 područnih osnovnih škola. U Kiseljaku također postoje i dvije srednje škole. Primarna zdravstvena zaštita se ostvaruje u Doku Zdravlja Kiseljak i 6 područnih ambulanti dok se sekundarna i tercijarna zdravstvena zaštita pruža u blonicama u Travniku, Novoj Biljoj ili Sarajevu.

Na teritoriji općine Kiseljak predmetnim projektom planirana je implementacija kružne raskrsnice na lokaciji postojećeg skretanja za mjesto Lepenica, rekonstrukcija postojeće serpentine i dio trake za spora vozila.

Slika 12: Građevinski potezi u općini Kiseljak u odnosu na naseljena područja

Izvor: JP Ceste FBiH

Kao što je prikazano na slici 13, područje projektnih aktivnosti je u dijelovima naseljeno. Preovladavaju stambene kuće spratnosti P ili P+1. Također, na djelu građevinskog poteza na kojem se implementira traka za spora vozila, nalaze se i brojni poslovni objekti, većinom uslužne i trgovinske djelatnosti.

Općina Ilidža se nalazi na Sjeverozapadnom dijelu Kantona Sarajevo. Općina ima 66730 stanovnika i teritoriju od 143 kvadratnih kilometara, te 1 urbano i 11 ruralnih naselja.

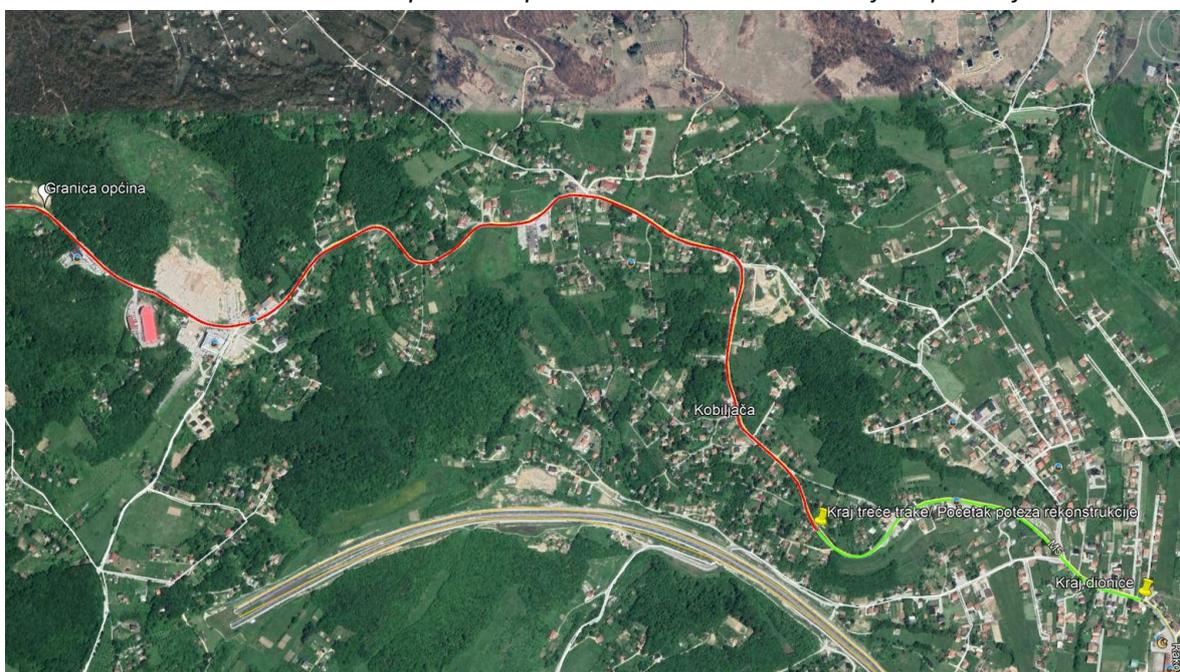
⁶ Prema Popisu stanovnika u BiH urađenom 2013. godine.

Gustina naseljenosti u općini iznosi 465 stanovnika po kilometru kvadratnom te se ova općina smatra gusto naseljenom.

Općina Ilidža raspolaže sa 13 osnovnih škola i četiri srednje škole. Stanovnici realizuju zdravstvenu zaštitu kroz Dom zdravlja Ilidža, kako u centralnom objektu tako i u 10 područnih ambulanti. Dom zdravlja Ilidža, osim primarne, obavlja konsultativno-specijalističku zdravstvenu zaštitu, dok se sekundarna i tercijarna zdravstvena zaštita dostupnau bolnicama na području grada Sarajeva.

Projektni potez rekonstrukcije ceste i izgradnje treće trake prolazi kroz naselje Rakovica u općini Ilidža.

Slika 13: Građevinski potezi u općini Ilidža u odnosu na naseljena područja

Izvor: JP Ceste FBiH

Područje projektnih aktivnosti u općini Ilidža je relativno gusto izgrađeno kako stambenim objektima stratnosti pretežno P ili P+1, tako i objektima uslužnih ili trgovačkih djelatnosti.

U neposrednoj blizini kraja dionice nalaze se vjerski objekat (džamija Rakovica, 150m od kraja dionice) i osnovna škola (Deveta osnovna škola Rakovica, 300 m od kraja dionice)

Važnost projekta ogleda se u povezivanju stanovništva općine ilidža sa administrativnim sjedištem Kantona Sarajevo, kao i u povezivanju Srednko Bosanskog kantona sa sjedištem države, Gradom Sajevo

6. OPIS MOGUĆIH UTJECAJA ZA VRIJEME PRIPREMNIH RADOVA, IZVOĐENJA, KORIŠTENJA I ODRŽAVANJA

6.1. UTJECAJI ZA VRIJEME PRIPREMNIH RADOVA

Socio-economijski utjecaji

Eksproprijacija: Izgradnja trake za spora vozila i rekonstrukcija ceste na dionici Han ploča - Kobiljača I Kobiljača –Šamin gaj podrazumjevaju eksproprijaciju 306 parcela, od čega 273 u privatnom I 33 u javnom vlasništvu. Broj lica pogođenih eksproprijacijom na ovom projektu iznosi 250. I to 94 u općini Kiseljak I 156 u općini Ilidža.

Tabela 3: Pregled broja parcela predviđenih za eksproprijaciju

	Kiseljak	Ilidža	Ukupno
Privatno	94	179	273
Javno	13	20	33
Ukupno	107	199	306

Na 187 parcela u privatnom vlasništvu postotak površine pogođenog zemljišta u odnosu na ukupnu površinu parcele iznosi 0,1%-9,9%, 58 privatnih parcele je pogođeno između 10% i 19,9%, 25 privatnih parcela je pogođeno između 20 I 49,9%, 3 privatne parcele su pogođene u rasponu pd 50 do 89,9%, dok se nijedna privatna parcela ne izuzima u cjelosti. U cjelosti se izuzimaju samo 2 parcele u javnom vlasništvu. Detaljniji prikaz pogođenosti parcela prikazan je u tabeli 4.⁷ **Za potrebe implemetacije predmetnog projekta nije potrebno izuzeti niti jedan objekat formalin niti neformalni, bilo u privatnom bilo u javnom vlasništvu.**

⁷ Za predmetni projekat će biti izrađen Akcioni plan preseljenja u kojem će biti dati svi detaljni podaci o vrsti i kategoriji zemljišta kao i o načinu korištenja zemljišta.

Tabela 4: Pregled pogodnosti parcela po općinama i vrsti vlasništva

Pogođenost parcela	Kiseljak		Ilidža		Ukupno privatno	Ukupno javno	Ukupno
	Privatno	Javno	Privatno	Javno			
0-9,9%	69	8	118	15	187	23	210
10-19,9%	11	2	39	1	58	3	61
20-40,9%	12	3	21	2	33	5	30
50-89,9%	2	0	1	0	3	0	3
90-100%	0	0	0	2	0	2	2
Ukupno	94	13	179	20	273	33	306

Dana 24. septembra 2019. izvršen je terenski obilazak lokacije projekta i lokacija neophodnih za predmetne projektne aktivnosti kao što su odlaganje materijala i mašina, te je zaključeno da se javno zemljište predviđeno za ove aktivnosti ne koristi ni formalno ni neformalno.

Tokom istog terenskog obilaska uočeno je da tri privatne parcele zahvaćene eksproprijacijom više od 50% nemaju produktivnu upotrebu, tako da neće biti ekonomskog utjecaja kao rezultata eksproprijacije. Također, isto se odnosi i na 33 parcele od kojih se oduzima između 20% i 50%. Proces izuzimanja javnog zemljišta je zapravo samo administrativni prijenos vlasništva budući da prethodni vlasnik nema pravo na potraživanja i nikakva naknada mu neće bit plaćena.

Slika 14 (a-d): Fotografije snimljene za vrijeme terenskog obilaska 24. septembra 2019.

b) zemljište duž projektne dionice Kobiljača-Šamin Gaj

a) zemljište duž projektne dionice Han Ploča-Kobiljača

c) zemljište duž projektne dionice Kobiljača-Šamin Gaj

d) zemljište duž projektne dionice Han Ploča-Kobljača

Izvor: JP Ceste FBiH

6.2. UTJECAJI ZA VRIJEME IZVOĐENJA RADOVA

Utjecaj na kvalitet zraka

Izduvni gasovi - Mašine koje se koriste za vrijeme izvođenja radova i zastoji u prometu, tj. zastoji usljed radova na izgradnji treće trake, dovesti će do povećanja emisije izduvnih gasova kao što su SO₂, CO₂, CO, NO_x i Pb.

Generiranje prašine - najznačajniji polutanti su čvrste čestice (PM10 i PM2,5). Mogući izvori stvaranja prašine uključuju radove na rušenju, aktivnosti na pripremi gradilišta posebno iskopavanje i ravnanje, rukovanje građevinskim materijalima kao što su šljunak, pijesak, asfalt, cement i sama gradnja.

Utjecaj na nivo buke i vibracije

Emisije buke vjerojatno će se pojaviti tokom pripreme gradilišta. Mogući izvori buke su: aktivnosti na pripremi gradilišta poput iskopavanja i ravnjanja, korištenje alata i opreme, montaža građevinskih materijala na gradilištu; istovaranje građevinskih materijala kao što su šljunak, pijesak, asfalt itd. i uopće rad mašina za gradnju.

Utjecaj na geomorfolofiju i kvalitet tla

- Moguća pojava odrona ovisno o vrsti terena i stabilnosti kosina;

- Erozija – uklanjanje humusa može dovesti do pojave rizika od erozije ogoljenog tla i povećati utjecaj oborinskih voda;
- Suzbijanje tla usljed rada teških mašina (vozila i oprema za izgradnju) koje se kreću na lokaciji;
- Nekontrolirani (skladištenje, rukovanje i odlaganje) i netretirani otpad jedan je od najvećih izvora zagađenja koja mogu poremetiti kvalitet tla.

Utjecaj na korištenje zemljišta

Izgradnja trećih traka može rezultirati:

- Promjenom trenutnog korištenja zemljišta: od poljoprivrednog do građevinskog zemljišta,
- Prekidom u korištenju zemljišta zbog neodgovarajućeg upravljanja otpadom u smislu nekontroliranog i nepročišćenog otpada (npr. slučajna izlijevanja iz građevinskih mašina, čvrsti otpad koji su proizveli radnici na gradilištu) koje može štetiti lokalnim zajednicama.

Utjecaj na biološke i prirodne resurse

- Rad teških mašina tokom faze izgradnje može dovesti do toga da biljke budu prekrivene prašinom (npr. začepljenja i oštećenja stoma, sjene, abrazija površine ili kutikule lista), što će utjecati na rast biljaka i hranidbeni lanac životinja;
- Zagađenje tla opasnim materijama (gorivo i ulja u slučaju izlijevanja) mogu naštetiti biološkoj raznolikosti okolnog područja;
- Uklanjanje sloja vegetacije može uništiti životinjska staništa.

Utjecaj na zaštićena područja

- Promatrani projekat se ne nalazi niti u jednom od postojećih ili planiranih zaštićenih područja niti u njihovoj blizini, tako da nema navedenog utjecaja.

Utjecaj na vrijednost krajolika

Djelomična izmjena krajolika i vizualnih aspekata može se očekivati organiziranjem gradilišta, prisustvom osoblja i mašina na lokalitetu. Ti utjecaji privremeni su i zanemarivi.

Utjecaj na sigurnost prometa i tok prometa

Zagušenje prometa i prepreke na projektnoj dionici koje dovode do zagušenja vjerovatno se mogu očekivati na lokalnim i magistralnim cestama (M5). To se posebno očekuje tokom isporuke građevinskog materijala na gradilište i sakupljanja otpada sa gradilišta. Tokom izgradnje trake za spora vozila kao i tokom rekonstrukcije ceste, jedna od prometnih traka će

biti zatvorena za promet, stoga će se smanjiti protok, te su mogući zastoji na projektnoj dionici i okolnom području.

Mjere sigurnosti prometa koje će biti na snazi za vrijeme izvođenja radova uključuju svjetlosnu i vertikalnu saobraćajnu signalizaciju kao što je prikazano na slici 15.

Slika 15: Shema i primjer mjera sigurnosti prometa za vrijeme izvođenja radova

Izvor: JP Ceste FBiH

Utjecaj na sigurnost stanovnika

Prisustvo radnika: može ponekad utjecati na sigurnost lokalnog stanovništva. Obzirom na lokalnu praksu da se kampovi ne uspostavljaju ovaj utjecaj je zanemariv.

Socio-ekonomski utjecaji

Privremeno izuzimanje i štete na privatnim posjedima: Ne očekuje se da će biti potrebno privremeno izuzeti privatno niti javno zemljište kako bi se formiralo gradilište za mašine i neophodni materijal. Mašine i materijali će biti odloženi na zemljište u vlasništvu Investitora koje se nalazi uz projektnu dionicu.

Ograničenje pristupa: Pristup neće biti onemogućen stambenim, poslovnim niti bilo kojim drugi objektima ili parcelama za vrijeme izgradnje.

Nova radna mjesta i utjecaji na lokalne firme (pozitivan): Očekuje se da će se stvoriti nove poslovne prilike za lokalne firme kao što su prijevoznici, dobavljači i pružatelji uslužnih djelatnosti. Očekuje se da će Projekt imati pozitivne uticaje na lokalne mogućnosti zapošljavanja sa otvaranjem novih radnih mjesta tokom izgradnje cesta. Ovaj se utjecaj smatra kratkoročnim i malim.

Utjecaj na životne uvjete u lokalnim zajednicama

Očekuju se sljedeći negativni utjecaji tokom izgradnje:

- neodgovarajuće odlaganje građevinskog otpada (detaljne odredbe o upravljanju građevinskim otpadom trebaju se nalaziti u WMP-u,
- lokalne firme mogu biti oštećene usljed kašnjenja sa isporukom robe i proizvoda. Utjecaj je kratkoročan i nizak budući da neće biti potpune obustave prometa tokom izvođenja radova i ne očekuju se dugotrajni zastoji.

Utjecaji na lokalni promet: Lokalni promet će biti u porastu (uključujući teške mašine i kamione) gdje će u funkciji biti samo jedna traka zbog čega će dolaziti do kašnjenja i ograničenja pristupa.

6.3. UTJECAJI ZA VRIJEME KORIŠTENJA I ODRŽAVANJA

Ne očekuju se novi negativni utjecaji na okoliš, niti pogoršanje potojećih negativnih utjecaja za vrijeme korištenja i održavanja.

Socio-ekonomski utjecaji

Utjecaj na promet: U skladu sa Tabelom 1, Očekuje se povećanje prometa na magistralnoj cesti M5, dionica Gorimljak Blažuj za vrijeme perioda korištenja. Nadalje, očekuje se povećanje brzine vozila nakon dodavanja trake za spora vozila.

6.4. POZITIVNI UTJECAJI

Implementacija projekta će imati pozitivne utjecaje na kvalitetu života lokalne zajednice. Postoji nekoliko društvenih i okolinskih mogućnosti koje su otkrivene u projektu:

- Poboljšanje sigurnosti zbog rekonstrukcije ceste (povećanje radijusa krivina)
- Dodavanje treće trake će poboljšati povezanost općine i kantona unutar regije;
- Poboljšanje kvalitete života u cjelosti (bolji pristup važnim institucijama, zdravstvu, obrazovanju, radnim mjestima itd.);

- Dodavanje trake za spora vozila će za direktnu posljedicu imati bolji protok prometa i manja zagušenja što znači da će se smanjiti emisije prometnih zagađivača.
- Efikasniji i sigurniji saobraćajni sistem: smanjenje vremena putovanja, niži broj saobraćajnih nesreća, niži troškovi održavanja i upravljanja;
- Manje štete na vozilima.

6.5. Mjere poboljšanja

Tabela 5: Mjere poboljšanja

Utjecaj	Poboljšanja koja se trebaju ostvariti	Procjena troškova (US\$)		Institucionalna odgovornost	
		Operativni	Implementacija	Operativni	Implementacija
▪ Promet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Značajno poboljšanje sigurnosti vozača izgradnjom trake za spora vozila ; ▪ Bolji protok prometa, ▪ Smanjenje vremena i troškova putovanja poboljšanjem kolovozne konstrukcije, poboljšanje sigurnosti cesta i prometa izgradnjom trake za spora vozila. ▪ Povećanje sigurnosti u saobraćaju rekonstrukcijom ceste odnosno povećavanje radijusa krivina i povećavanje vidljivosti 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	JP Ceste FBiH
▪ Socio-ekonomski	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Novi poslovi i poslovne mogućnosti za lokalne građevinske radnike i firme; ▪ Lakši pristup lokalnih zajednica općinskim i kantonalnim centrima gdje se nalaze neophodne uslužne djelatnosti te radnim mjestima, obrazovanju i zdravstvu 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	JP Ceste FBiH
▪ Zrak i tlo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izgradnjom trake za spora vozila će biti manja zagušenja što znači da će se smanjiti emisije prometnih zagađivača zbog čega će kvaliteta zraka biti bolja i zagađenje tla manje. 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	JP Ceste FBiH

7. MJERE UBLAŽAVANJA

Svrha ovog ESMP je utvrđivanje mjera ublažavanja povezanih sa utjecajima na okoliš i društvena pitanja koje su identificirane za ovu projektnu aktivnost. Mjere ublažavanja uključene su u ovo poglavlje i sažete u *Tabeli 6*. Ovo poglavlje uključuje i opće odredbe i mjere ublažavanja koje će angažirani izvođač za izgradnju treće trake i rekonstrukciju ceste morati poštovati i/ili obavljati. Zahtjevi koje Izvođač treba slijediti, osim odredbi ESMP, biće navedeni u nizu planskih dokumenata (planova) koji će izraditi Izvođač prije početka radova. Izrada takvih dokumenata omogućit će prilagodbu mjera ESMP-a na temelju potencijalnih novih saznanja na licu mjesta, kao rezultat javnih konsultacija ili izradom baznih mjerenja.

U sklopu Tenderske dokumentacije (TD) za Izvođača, JP Ceste FBH će zahtijevati da Izvođač dostavi Plan organizacije gradilišta (CSOP), koji će naznačiti određene zahtjeve, kako za dovršenje radova tako i za provedbu mjera ublažavanja.

CSOP se sastoji od sljedećih elemenata ⁸:

- (i) Opis pripremnih radova i opis organizacije lokacije tokom i nakon izgradnje (projekt pristupnih cesta, gradilišnih cesta, manipulativnih i parkirnih mjesta, raspored instalacija, projektiranje i organizacija privremenih građevinskih objekata, sanacija terena po završetku radova). Ovaj dio CSOP-a mora sadržavati tehnički opis, proračun i grafičke priloge te BoQ (predmjer radova).
- (ii) Tehnološka shema (mjesto i rad skladišta i odlagališta materijala, mjesto održavanja mehanizacije, odlagališta za posebne vrste otpada, skladištenje opasnih i štetnih tvari). Ovaj dio CSOP-a mora sadržavati tehnički opis, proračun i grafičke priloge te BoQ.
- (iii) Elaborat sigurnosti (Elaborat zaštite na radu i Elaborat o zaštiti od požara i eksplozija), koji će, prema odredbi ovog ESMP-a, uključiti Plan upravljanja u slučaju nesreća (MPCA), i
- (iv) Praktični plan provedbe ESMP-a i, između ostalog, detaljan Plan upravljanja otpadom (WMP).

Dodatni zahtjev za Izvođača, kako je predviđeno ovim ESMP, jest izraditi i dostaviti detaljan Plan upravljanja prometom (TMP) 30 dana prije početka radova (u skladu sa *Dodatkom 4. Upravljanje sigurnošću prometa na cestama ESMP-a*). TMP također uključuje upravljanje prometom prema sezoni, naročito pokušavajući minimizirati učinke tokom ljetnih mjeseci.

U okviru projekta, JP Ceste FBH je pripremila Okvir politike preseljenja (RPF) koji pojašnjava principe eksproprijacije/ preseljenja i naknade, organizacijske aranžmane i postupaka planiranja eksproprijacije/ preseljenja. U ovom podprojektu očekuje se

⁸ Uredba o organizaciji gradilišta, obaveznoj dokumentaciji na gradilištu i učesnicima u građenju ("Službene novine FBiH", br. 48/09)

eksproprijacija 273 privatne parcele, od cega 94 u općini Kiseljak 179 u općini Ilidža. Shodno tome potrebno je izraditi Akcioni plan preseljenja za predmetni projekat.

7.1. MJERE UBLAŽAVANJA U FAZI PRIJE POČETKA RADOVA

7.1.1. Izvođač

JP Ceste FBH će osigurati kroz ugovorne odredbe da se građevinska djelatnost obavlja bez opasnosti po zdravlje i sigurnost svih radnika i lokalne zajednice. Stoga će Izvođač planirati, koordinirati, nadzirati i pratiti poduzete aktivnosti kako bi učinkovito smanjio rizike koji se pojave tokom rada.

ESMP je sastavi dio TD (tenderske dokumentacije) i Ugovora za izvođenje radova. Izvođačeva obaveza je uključiti provedbu mjera zaštite okoliša i socijalne zaštite u ukupne troškove.

Izvođač će morati dati kratku izjavu koja potvrđuje da:

- su uvjeti ESMP procijenjeni i uključeni u cijenu ponude,
- Izvođač radova ima kvalificiranu i iskusnu osobu u Izvođačevom timu koja će biti odgovorna za ispunjenje zahtjeva zaštite okoliša i društvene odgovornosti ESMP.
- Izvođač će se pridržavati važećih zakona BiH i FBiH, EU standarda i zahtjeva Svjetske banke, uključujući relevantne operativne politike, ovog ESMP, ESMF-a i Smjernica za zaštitu okoliša, zdravlje i sigurnost, gdje je to primjenjivo.

Sljedeći ugovorni uvjeti primjenjuju se na Izvođače radova koji su zaposleni od strane JP Ceste FBiH:

- Izvođač će morati pripremiti CSOP specifičan za određenu lokaciju u skladu sa zahtjevima ovog ESMP. Prije dostavljanja ugovora i potpisivanja, sve dostavljene CSOP-ove će službeno pregledati JP Ceste FBH.
- Izvođač će dostaviti službene pisane izvještaje JP Ceste FBiH u skladu sa zahtjevima iz ESMP koji je dio ovog dokumenta;
- JP Ceste FBH je odgovorno za upoznavanje svih Izvođača radova, podugovarača i osoblja koje rade na Projektu sa sadržajem i odredbama ovog ESMP i svim kaznama koje proizlaze iz neusklađenosti s njima;
- Izvođač je odgovoran za obavještanje JP Cesta FBH odmah nakon primitka bilo kakvih žalbi ili pritužbi, kao i provedbu svih korektivnih radnji odmah nakon utvrđivanja. Izvođač će obavijestiti podnositelja žalbe o Mehanizmu za rješavanje žalbi. Sve žalbe će se registrirati u Centralnoj komisiji za registar protužbi (CFD) i prijaviti u Centralnu evidenciju žalbi. Izvođač će redovno popunjavati obrasce za

podnošenje žalbe navedene u Prilogu 2. ovog ESMP-a, i dostavljati Izvođaču u sklopu mjesečnih izvještaja.

Izvođač će mjesečno dostavljati izvještaje o upravljanju i praćenju radnih uvjeta direktnih i indirektnih radnika na gradilištu i osigurati postojanje sistema za praćenje usklađenosti s radnim, zdravstvenim i sigurnosnim standardima.

Izvođač mora:

- osigurati da svi radnici moraju biti u skladu sa svim državnim/ federalnim zakonima o radu i zdravlju i sigurnosti, kao i svim drugim relevantnim standardima, uključujući smjernice EHS-a Svjetske banke te će biti odgovoran ako ih ne zadovolji,
- će biti odgovoran za sve aktivnosti poduzete od njegovih podizvođača,
- održavati redovnu učinkovitu dvosmjernu komunikaciju sa svim zaposlenicima, razmjenjivati informacije i pomagati odmah u rješavanju nepredviđenih problema.
- razmjenjivati informacije i zahtijevati sve planove podizvođača o značajnim opasnostima i rizicima po zdravlje koji su povezani sa njihovim radnim aktivnostima.

Predložene mjere ublažavanja mjera će biti priložene tenderskoj dokumentaciji i shodno tome, ugovoru sa Izvođačem. ESMP je sastavni dio programa rada i kao takav će biti dostavljen Izvođaču i izveden prema nalogu.

Tokom faze izgradnje, Izvođači će dodijeliti odgovornost nadgledanja svakodnevnog usklađivanja sa ESMP-om starijim članovima osoblja. Izvođači će biti odgovorni za provedbu svih mjera uključenih u SS ESMP za sve aktivnosti poduzete u smislu ugovora o izgradnji (uključujući rad podizvođača). Usklađenost Izvođača s tim mjerama ocjenjuje tim za nadzor nad izvođenjem radova koji imenuje JP Ceste FBiH, u skladu s Uredbom o uređenju gradilišta, obaveznoj dokumentaciji na gradilištu i učesnicima u građenju FBiH.

7.1.2. Eksproprijacija

Ovaj projekat predviđa dodavanje trake za spora vozila za postojeću magistralnu cestu M5, na dionicama Han Ploča-Kobiljača i Kobiljača-Šamin Gaj. Ove aktivnosti podrazumijevaju eksproprijaciju 33 parcele u javnom vlasništvu i 273 parcela u privatnom vlasništvu. 94 od pogođene 273 parcele u privatnom, vlasništvu nalaze se u općini Kiseljak, dok se ostalih 179 parcela nalazi u općini Ilidža. Broj ljudi pogođenih eksproprijacijom iznosi 250 (94 u općini Kiseljak i 156 u općini Ilidža).

Skraćeni Akcioni plan preseljenja (aRAP) za projekat izgradnje treće trake i rekonstrukcije ceste na Kobiljači će se razviti i implementirati prije početka radova.

Kompletna eksproprijacija će se vršiti u skladu sa zakonodavstvo FBiH (prije sve Zakona o eksproprijaciji FBiH) i zahtjeva određenih u WB OP 4.12 o nedobrovoljnom preseljenju.

Svi vlasnici, okupanti i korisnici ugrožene imovine u trenutku presjeka (cutt-off date), bez obzira da li su sa potpunim pravom vlasništva ili bez, imaju pravo na kompenzaciju ili pomoć. Sva kompenzacija mora biti isplaćena u skladu sa odredbama utvrđenim u ARAP-u i Okviru politike preseljenja (RPF⁹). Kompenzacija će se uvijek izvršiti prije ulaska u posjed na zemljištu od strane korisnika eksproprijacije.

Sve pogođene osobe biće informisane, smisleno konsultovane i ohrabrene da učestvuju u toku razvoja i implementacije aRAP-a i procesa eksproprijacije, u skladu sa zahtjevima za objavu informacija i konsultacije utvrđene u RPF-u.

Pored navedenog, efikasan mehanizam za pritužbe je na raspolaganju, a on služi za prikupljanje i blagovremeno reagovanje na specifične pritužbe vezane za kompenzaciju i preseljenje od strane pogođenih lica. Mehanizam za pritužbe je detaljnije opisan u poglavlju 10.2.1 u ovom ESMP-u.

7.2. MJERE UBLAŽAVANJA ZA VRIJEME IZGRADNJE

7.2.1. Upravljanje okolišem

Tokom faze izgradnje, Izvođač će odgovornost nadgledanja svakodnevne usklađenosti s ESMP-om dodijeliti vodećem inženjeru.

Izvođač će biti odgovoran za provedbu svih mjera uključenih u ESMP za sve aktivnosti poduzete u smislu ugovora o izgradnji (uključujući rad podizvođača).

Usklađenost izvođača sa odredbama ESMP-a procjenjivat će Nadzorni inženjer imenovan od strane JP Ceste FBiH, u skladu sa Uredbom o uređenju gradilišta, obaveznoj dokumentaciji na gradilištu i učesnicima u građenju FBiH ("Službene novine FBiH", br. 48/09, 75/09 i 93/12).

Pregled usklađenosti će Izvođač mjesečno dostavljati JP Ceste FBiH. O neusklađenostima, incidentima i odstupanjima od ESMP-a biti će obaviješteni JP Ceste FBiH ili Nadzorni inženjer, što je prije moguće, u roku od 24 sata od trenutka nastanka, pri čemu će JP Ceste FBiH reagirati na pojavu čim prije i primijeniti korektivne mjere s rokom za njihovo poduzimanje.

Sve mjere ublažavanja navedene su u Tabeli 6. Plana upravljanja okolišem i socijalnim aspektima.

⁹ Dokument objavljen u martu 2016. godine na web stranici JP Ceste FBiH (http://jpcfbi.ba/assets/upload/dokumenti-modernizacija/okvir_politike_preseljenja.pdf)

7.2.2. Zdravlje i sigurnost

Radovi na projektu mogu predstavljati zdravstvene i sigurnosne rizike za građevinske radnike i posjetitelje gradilišta. Korisnici cesta i građevinski radnici bit će izloženi riziku od: bio-fizikalnih faktora rizika za zdravlje (npr. buka, prašina, hemikalije, građevinski materijal, kruti otpad, otpadne vode, vektorske bolesti i sl.) i prometnih nesreća uslijed prometa teških građevinskih strojeva tokom izgradnje.

Stoga je Izvođač dužan:

- osigurati da samo ispravno obučeni/ licencirani ljudi rade sa teškim strojevima;
- provesti odgovarajuće sigurnosne standarde za sve radnike i posjetitelje lokacije, koji ne bi smjeli biti niži od onih utvrđenih međunarodnim standardima¹⁰, uz pridržavanje nacionalnih standarda FBiH,
- osigurati osnovne sigurnosne značajke za posjetitelje, kao što su znakovi upozorenja za zaštitu i zabranu pristupa nesigurnim područjima ili obavezu svakog posjetitelja da nosi kacigu prije ulaska u gradilište,
- osigurati radnicima sigurnu i zdravu radnu okolinu, uzimajući u obzir inherentne rizike u svojoj posebnoj aktivnosti sanacije cesta i specifičnim vrstama opasnosti na radnim područjima,
- osigurati ličnu zaštitnu opremu (PPE) za radnike, kao što su sigurnosne čizme, kacige, maske, rukavice, zaštitna odjeća, zaštitne naočale, zaštitne naočale za cijelo lice i zaštitu ušiju. Održavanje PPE pravilnim čišćenjem prljave opreme i zamjenom oštećene sa novom.
- u sigurnosne procedure uključiti pružanje informacija, obuku i zaštitnu odjeću radnicima uključenim u opasne operacije i pravilno obavljanje njihovog posla.
- imenovati voditelja za zaštitu okoliša, zdravlje i sigurnost kako bi se brinuli za zdravlje i sigurnost radnika.

7.2.2.1. Sigurnosni aranžmani

Izvođač bi trebao osigurati da se svi mogući rizici velikih razmjera tokom rada eliminiraju ili svedu na minimum. Kako bi se spriječila mogućnost nesreća većeg razmjera, potrebno je

¹⁰ - Konvencija o zdravlju i sigurnosti na radu, 1981. (br. 155)

- Promotivni okvir Konvencije o zdravlju i sigurnosti na radu, 2006. (br. 187)

- Direktiva o zdravlju i sigurnosti na radu 89/391/EEC

- Smjernice Svjetske banke o zdravlju i sigurnosti na radu (30. april/ travanj 2007.)

- i druge preporuke i direktive EU.

planirati i razviti mjere za smanjenje štetnih utjecaja. Dužnost Izvođača je uraditi Plan upravljanja u slučaju nesreća (MPCA).

MPCA treba uključiti organizacijsku strukturu, odgovornosti, postupke, komunikaciju, obuku, sredstva i druge mjere potrebne za pružanje odgovarajuće reakcije Izvođača u slučaju nesreća koje bi mogle nastati tokom projekta. Najvažnije stavke MPCA su sljedeće:

- identificiranje potencijalnih opasnosti i nesreće velikih razmjera,
- opće procedure za sve izvanredne situacije i nesreće koje se mogu pojaviti tokom Projekta zbog prirodnih nepogoda, nedostataka u opremi uslijed ljudskih pogrešaka,
- opis preventivnih mjera protiv nezgoda,
- osposobljavanje radnika za njihove uloge i odgovornosti prilikom nezgode,
- određivanje odgovorne osobe na licu mjesta,
- hitni postupci komunikacije,
- informacije i kontakti važnih lokalnih vlasti i hitnih službi,
- unutarnje i vanjsko upozorenje,
- planovi reagiranja za određene vrste opasnosti, primjerice medicinska pomoć, požar itd.

MPCA treba obuhvatiti:

- Plan odgovora u slučaju izlivanja,
- Pripravnost u hitnim slučajevima,
- Plan reagovanja u incidentnim situacijama.

Izvođač je također obavezan da:

- Izvođač bi trebao osigurati prienosne toalete na gradilištima, ako cca 25 ljudi radi mjesec dana po cijeli dan. Mjesto prienosnih objekata mora biti najmanje 6 m od odvodnog sistema i površinskih voda. Ovi prienosni toaleti trebaju se čistiti jedanput dnevno, a svu kanalizaciju treba napumpati iz spremnika za prikupljanje jednom dnevno i treba ih dovesti do uobičajenog septičkog spremnika za daljnje postupanje.
- Izvođač bi trebao osigurati građevinskim radnicima na svim gradilištima flaširanu vodu za piće.

7.2.2.2. Prva pomoć

Izvođač će:

- osigurati da su objekti koji pružaju zdravstvenu zaštitu i prvu pomoć lako dostupni. Prikladno opremljene stanice prve pomoći moraju biti lako dostupne na čitavom radnom području;
- dokumentirati i prijavljivati nezgode, bolesti i nezgode na radnom mjestu;
- spriječiti nezgode, ozljede i bolesti koje potječu iz, u vezi sa, ili nastaju tokom rada, što je moguće više smanjiti mogući uzrok opasnosti na način koji je u skladu s dobrom međunarodnom praksom;
- utvrditi potencijalne opasnosti za radove, posebno one koji bi mogli predstavljati prijetnju po život i pružiti potrebne preventivne i zaštitne mjere;
- osigurati da se vozači gradilišta strogo pridržavaju pravila vožnje;
- osigurati odgovarajuću rasvjetu uz cestu.

7.2.3. Promet i cestovna sigurnost

Izvođač će izraditi Plan organizacije gradilišta (CSOP) koji uključuje pripremu i organizaciju gradilišta tokom i nakon izgradnje, uključujući ceste na gradilištu, tj. Plan upravljanja prometom (TMP). Promet na gradilištu treba regulirati na isti način kao i na javnim cestama.

Izvođač je dužan:

- pripremiti i dostaviti TMP JP Ceste FBH na odobrenje, najkasnije 30 dana nakon početka radova na bilo kojoj komponenti projekta uključenoj u preusmjeravanje i upravljanje prometom;
- u svrhu neprekinutog kretanja prometa tokom rekonstrukcije raskrsnice, uključiti u TMP sljedeće dijelove: detaljne crteže prometnih rješenja prikazom svih zaobilaznica, privremenih cesta, privremenih okretišta, potrebnih ograda, signalizacije/ rasvjete, prometnih znakova itd.;
- osigurati signalizaciju na strateškim mjestima;
- Instalirati i održavati informativnu tablu na svakoj važnoj raskrsnici, na cestama koje će se koristiti tokom rekonstrukcije, na kojoj će biti jasno naznačeni sljedeći podaci na lokalnom jeziku:
 - Lokacija; oznaka postaje i naziva mjesta,
 - Trajanje gradnje,
 - Ime i adresu za kontakt/ telefonski broj odgovornog osoblja,

- Ime i adresu za kontakt/ telefonski broj Izvođača,
- Iskrena isprika zbog prouzrokovanih neugodnosti.

Zakon o cestama FBH, član 77., propisuje da se za svaku gradnju na javnoj cesti, za radove na redovnom održavanju ili za bilo koji drugi posao u prometu, mora uspostaviti odgovarajuća privremena oznaka. Odnosno, promet se mora regulirati na način koji će garantirati sigurnost prometa i izvođača sa minimalnim poremećajima.

Odgovarajuća oznaka odredit će se na temelju Pravilnika o prometnim znakovima (Pravilnik o prometnim znakovima i znakovima na cestama, načinima obilježavanja i preprekama na cestama i znakovima koje bi ovlaštena osoba mogla dati sudionicima u prometu ("Službene novine BiH" , br. 16/07)) i u skladu sa Smjernicama za projektiranje, izgradnju, održavanje i nadzor cesta (Sarajevo/ Banja Luka 2005).

TMP treba sadržavati pojedinosti o sljedećem:

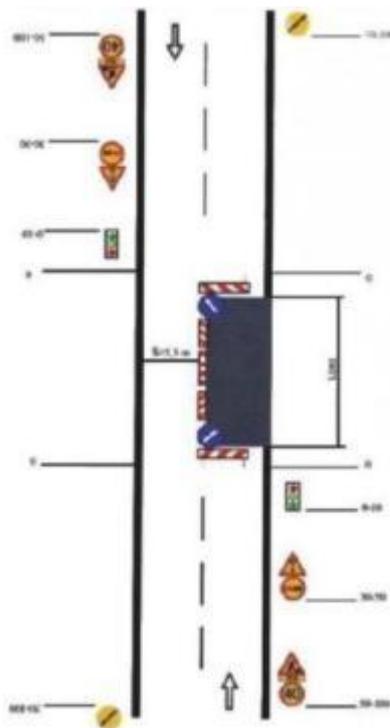
- Planu gradnje po fazama,
- Početku i trajanju radova,
- Pregledu postojećih uvjeta u blizini gradilišta,
- Utvrđivanju pogođenih područja,
- Mjerama ublažavanja,
- Planovima cirkulacije, uključujući zone ulaska i izlaza, trase za vuču materijala, tačke preokreta, parkirališta, zone međusobnog povezivanja s drugim prometnim cestama itd.
- Površinama za kretanje pješaka i vozila,
- Kontrolu prometa za svaku očekivanu intervenciju, uključujući prikaz prepreka, staze, plan prometne snalizacije, znakove upozorenja itd.
- Zahtjevima za specijalna vozila, naprimjer vangabaritna,
- Gradilišnim cestama (pristup, rampe, utovar, istovar),
- Priključnim cestama za opskrbu vozila i skladištenje materijala,
- Očekivanoj interakciji pješaka i vozila,
- Ulozi i odgovornosti osoba na gradilištu u vezi s upravljanjem prometom,
- Uputama o postupcima kontrole prometa, uključujući hitne situacije.

TMP bi također trebao sadržavati odgovarajuću komunikaciju sa stanovništvom koje je pogođeno radovima u prometu i pravovremeno informiranje o promjenama u odvijanju prometa/ blokade ceste.

TMP treba redovno pratiti (odgovornost nadzornog inženjera) i revidirati kako bi se osigurala učinkovita primjena i uzele u obzir sve promjene na gradilištu. Svi radnici na gradilištu trebali bi se upoznati s TMP-om.

Mjere cestovne sigurnosti koje će se primjenjivati tokom rekonstrukcije projektne dionice uključuju rasvjetu i vertikalnu signalizaciju kako je prikazano na slici 16.

Slika 16: Shematski prikaz regulacije prometa za vrijeme građevinskih radova

Izvor: JP Ceste Federacije BiH

7.2.4. Sigurnost gradilišta

Izvođač će osigurati gradilište. Građevinsko zemljište mora biti obilježeno tablom sa podacima o radovima i učesnicima u građenju (ime investitora, ime izvođača, ime projektanta, ime i vrsta gradnje, početak i završetak radova). Ove mjere su neophodne kako bi Izvođač mogao osigurati sigurnost gradilišta i zabraniti ulazak od neovlaštenih osoba.

Elaborat o sigurnosti na radu i Elaborat o zaštiti od požara i eksplozije trebaju uključivati detaljne mjere sigurnosti na gradilištu kako bi se osigurala sigurnost mjesta i uklonili mogući rizici i štetni utjecaji na zaposlenike i neovlaštene osobe.

7.2.5. Privremeno izuzimanje u toku izvođenja radova

Ne očekuje se da će biti potrebno privremeno otkupiti privatno ili javno zemljište radi smještaja mašina i deponovanja materijala.

Međutim, ako privremeno izuzimanje privatne zemlje bude neophodno za vrijeme izvođenja radova, isto će biti dogovoreno sa vlasnicima a naknada će biti isplaćena u skladu sa odredbama ARAP-a koji će biti razvijen i RPF-a i to prije izuzimanja. Izvođač je odgovoran da radovi teku u pravom smjeru.

7.2.6. Upravljanje građevinskim otpadom

Usljed neadekvatnog upravljanja otpadom i građevinskim otpadom/materijalom moguća je kontaminacija tla i voda. S obzirom na to, Izvođač radova je dužan da razvije i implementira Plan upravljanja otpadom (WMP), koji će osigurati okolišno prihvatljivo prikupljanje otpada i viška materijala, njegovo skladištenje, prijevoz i konačno zbrinjavanje, a prije svega ponovna upotreba. Navedeni WMP se dostavlja JP Cestama FBiH na odobrenje.

Sav iskopani materijal koji se ne može iskoristiti, prema Predmjeru radova (39.694,5 m³ za dio trake za spora vozila kroz općinu Kiseljak i 22.127,50 m³ za dio trake za spora vozila kroz općinu Ilidža), odvozi se na deponiju. Izvođač radova je u obavezi da izradi i implementira Plan upravljanja građevinskim otpadom, te da odredi lokaciju deponije u skladu sa zakonskom regulativom. Prema tome, Izvođač se obvezuje na iznalaženje lokacije deponije, izradu projekta deponije ukoliko bude potrebno, te pribavljanje saglasnosti od nadležnih institucija i sve što je potrebno da bi se materijal trajno deponirao. Lokacije odlaganja ovog otpada potrebno je urediti i dovesti u stanje koje ne narušava vizuelno i estetski okruženje i okoliš.

7.3. MJERE UBLAŽAVANJA U FAZI KORIŠTENJA

Potrebno je da JP Ceste FBiH izvrši upute navedene u Tabeli 6. Plana upravljanja okolišem i socijalnim utjecajima u fazi korištenja.

Oktoibar 2019

7.4. SAŽETAK MJERA UBLAŽAVANJA UTJECAJA

Tabela 6: Plan upravljanja okolišem i socijalnim aspektima

Utjecaj/ problem	Mjere ublažavanja utjecaja	Procjena troškova (US\$)		Insitucionalna odgovornost		Komentari
		Operativno	Implementacija	Operativno	Implementacija	
FAZA PRIJE IZGRADNJE						
▪ Utjecaju na životne uvjete	▪ Informiranje lokalnih zajednica o obimu radova i trajanju istih prije početka građevinskih radova, putem lokalnih novina, oglasnih ploča općine i web stranice, kao i preko web stranice JP Ceste, čim se ugovor potpiše	Interni resursi	Interni resursi	JP Ceste FBiH	JP Ceste FBiH	
▪ Usklađenost sa nacionalnim zakonodavstvom	▪ Pribavljanje svih potrebnih dozvola za implementaciju Projekta	Interni resursi	Interni resursi	JP Ceste FBiH + Projektant	Nadležno tijelo za izdavanje dozvola	▪ Usklađenost sa nacionalnim zakonodavstvom
▪ Stvaranje radnih mjesta i utjecaj na lokalno poslovanje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Unaprijed obavijestiti javnost o građevinskim radovima kako bi se omogućilo privrednicima i radnicima u toj oblasti da se pripreme za potražnju na tržištu putem lokalnih novina, oglasne ploče i internet stranice općine, kao i preko web stranice JP Ceste odmah po potpisivanju ugovora ▪ Unaprijed obavijestiti privrednike o građevinskim radovima, kako bi mogli planirati neophodnu upotrebu puta, kao i o mogućim zastoјima (putem lokalnih novina, oglasne ploče i internet stranice općine, te preko web stranice JP Ceste odmah po potpisivanju ugovora) 	Interni resursi	Interni resursi	Izvođač + JP Ceste FBiH	Izvođač + JP Ceste FBiH	Primjenjivo ako Izvođač bude trebao novu radnu snagu.

Oktober 2019

Utjecaj/ problem	Mjere ublažavanja utjecaja	Procjena troškova (US\$)		Insitucionalna odgovornost		Komentari
		Operativno	Implementacija	Operativno	Implementacija	
▪Eksproprijacija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Razvijanje skraćenog akcionog plana preseljenja (ARAP) ▪ Javne rasprave na ARAP ▪ Implementacija odredbi iz ARAP-a ▪ Sva eksproprijacija vršit će se u skladu sa primjenjivim zakonima FBiH i operativnim politikama Svjetske Banke OP 4.12. o nedobrovoljnom preseljenju ▪ Kompenzacija će se uvijek plaćati prije ulaska u posjed na zemljištu od strane korisnika eksproprijacije ▪ Sve zahvaćene osobe će biti informisane, smisleno konsultovane i ohrabrene da učestvuju kroz proces razvoja ARAP-a i procesa eksproprijacije, u skladu sa objavom informacija i konsultacija određenih u RPF-u. ▪ Osiguranje efektivnog mehanizma za pritužbe za prikupljanje i reagovanje na vrijeme na specifične pritužbe vezane za kompenzaciju i preseljenje, a koje šalju zahvaćene osobe. Ovo će se raditi u skladu sa detaljima opisanim u poglavlju 10.2.1 u ovom ESMP-u (Mehanizam za pritužbe). 	Interni resursi	Interni resursi	JP Ceste FBiH	JP Ceste FBiH + Općina Kiselajk i Ilidža	
FAZA IZGRADNJE						
▪ Ograničenje pristupa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija odredbi o pravovremenom informiranju građana putem medija o predstojećim građevinskim radovima, očekivanom trajanju radova, alternativnim pravcima itd., putem informativne brošure na gradilištu, lokalnih novina, oglasne ploče i internet stranice općine, kao i preko internet stranice JP Ceste, odmah po 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	

* Nadzorni organ će biti Konsultant kojeg imenuje JP Ceste FBiH prema zakonodavstvu Federacije BiH.

Oktober 2019

Utjecaj/ problem	Mjere ublažavanja utjecaja	Procjena troškova (US\$)		Institucionalna odgovornost		Komentari
		Operativno	Implementacija	Operativno	Implementacija	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potpisivanju ugovora ▪ Implementacija TMP-a. ▪ Postavljeni jasni znakovi. Obaviještenja o zatvaranju puteva putem medija ili drugih aktera u vezi sa sigurnošću na putu ▪ Površine na kojim su uskladišteni materijali i oprema jasno su označeni i spriječen neovlašten pristup ▪ Izbjegavanje ograničenja pristupa privatnim parcelama, posebno parcelama na kojima se nalaze poslovni objekti u cilju smanjenja rizika od gubitka prihoda. Ukoliko dođe do gubitka prihoda, vlasnici/korisnici će biti kompenzirani u skladu sa odredbama RPF-a 					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Privremeno zauzimanje zemljišta u privatnom vlasništvu za izgradnju pristupnih cesta, smještaj radnika, mašina i materijala. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izbjegavanje korištenja zemljišta u privatnom vlasništvu; ▪ U slučaju da izbjegavanje nije moguće, potrebno implementiranje odredaba RFP-a o privremenom zauzimanju 	Interni resursi	Izvođač	JP Ceste FBiH	JP Ceste FBiH *	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utjecaji na životne uvjete lokalnog stanovništva 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pružanje blagovremenih informacija građanima o bilo kakvim smetnjama i neugodnostima; putem informativne brošure na gradilištu, lokalnih novina, oglasne ploče i internet stranice općine, kao i preko internet stranice JP Ceste, odmah po saznanju o vrsti i trajanju prekida i neugodnosti. 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	JP Ceste FBiH (pružanje informacija građanima)	Nadzorni organ*	

* Nadzorni organ će biti Konsultant kojeg imenuje JP Ceste FBiH prema zakonodavstvu Federacije BiH.

Oktober 2019

Utjecaj/ problem	Mjere ublažavanja utjecaja	Procjena troškova (US\$)		Institucionalna odgovornost		Komentari
		Operativno	Implementacija	Operativno	Implementacija	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija TMP-a; ▪ Implementacija CSOP-a; ▪ Implementacija odredbi ESMP-a. 			+ Izvođač (praćenje odredbi TMP-a, CSOP-a, ESMP-a)		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utjecaji na lokalni saobraćaj (povećanje lokalnog saobraćaja, uključujući teške mašine i kamione), korištenje samo jedne trake što dovodi do zastoja i ograničenja pristupa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija TMP-a; ▪ Uvođenje odgovarajuće signalizacije i znakova upozorenja; ▪ Pravovremeno informiranje javnosti o smetnjama u saobraćaju. 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	U saradnji sa kantonalnim Ministarstvom unutrašnjih poslova i BIHAMK-om
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emisije u zrak: - izduvni gasovi; - prašina 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Visokokvalitetna fosilna goriva (sa niskim procentom sumpora i olova) moraju se koristiti za građevinske mašine i opremu; ▪ Sve mašine i vozila koja se koriste za izgradnju/ rekonstrukciju/ rehabilitaciju moraju imati upotrebne dozvole; ▪ Vozila se moraju redovno održavati; ▪ Potrebno je koristiti opremu sa ugrađenim filterima za smanjenje emisije čađi; ▪ Kada nisu u upotrebi, oprema i mašine se moraju ugasiti; 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	

Oktober 2019

Utjecaj/ problem	Mjere ublažavanja utjecaja	Procjena troškova (US\$)		Institucionalna odgovornost		Komentari
		Operativno	Implementacija	Operativno	Implementacija	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Maksimalna brzina vozila na neasfaltiranom putu treba biti ograničena na 20 km/h; ▪ Gradilište se mora polijevati vodom da se spriječi pojava prašine (u područjima sa suhim tlom gdje radovi proizvode prašinu) ▪ Pijesak i šljunak moraju biti transportovani pokrivenim kamionima. 					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povećan nivo buke i vibracija: - emisija buke i smetnje izazvane bukom, - vibracije 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ U slučaju pritužbi lokalnog stanovništva zbog buke, mora se ograničiti istovremena upotreba mašina koje proizvode buku iznad 70 dB; ▪ U slučaju pritužbi lokalnog stanovništva zbog buke mora se manjiti broj kamiona koji dnevno dolaze na gradilište ▪ Sve mašine i vozila koji se koriste za izgradnju/ rekonstrukciju/ rehabilitaciju moraju imati upotrebne dozvole; ▪ Oprema i mašine koji se ne koriste moraju biti ugašeni; ▪ Maksimalna brzina vozila na neasfaltiranom putu treba biti ograničena na 20 km/h; 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emisije u vode: ▪ Moguća kontaminacija voda 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati postojanje plana za hitne slučajeve, kojim se sprječavaju curenja i razlijevanja koja se mogu pojaviti u slučaju nesreće na radu; ▪ Spriječiti aktivnosti popravki, rukovanja mašinama, gorivima ili mazivima na prostorima koji nisu specijalno određeni za ove aktivnosti; ▪ Odgovarajuće odlaganje otpada i odvajanje opasnog otpada, kao i angažovanje ovlaštenih kompanija za konačno odlaganje otpada; 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	

Oktober 2019

Utjecaj/ problem	Mjere ublažavanja utjecaja	Procjena troškova (US\$)		Insitucionalna odgovornost		Komentari
		Operativno	Implementacija	Operativno	Implementacija	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Moraju se koristiti sistemi za sakupljanje ulja i goriva, kako bi se spriječilo curenje; ▪ Radi prevencije curenja, vozila i mašine moraju se redovno održavati. 					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Degradacija tla i emisije u tlo: - erozija; - kontaminacija tla uljem, gorivom i drugim opasnim materijama; - pojava odrona. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neophodna je kontrola tokom zemljanih radova kao bi se izbjegla degradacija stabilnosti terena; ▪ Pravilno odlaganje otpada; odvajanje opasnog otpada; angažovanje ovlaštenih kompanija za konačno odlaganje otpada; kamioni za konačno deponovanje materijala posebno uklonjenog asfalta, evidencija o količini otpada; ▪ Sistemi za prikupljanje ulja i goriva bi trebali biti ugrađeni radi sprječavanja curenja. 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Promjena područja i promjena postojećeg korištenja zemljišta: - promjene u korištenju zemljišta; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zemljište predviđeno za korištenje u okviru Projekta može biti korišteno samo za građevinske aktivnosti te nikakvo drugo zemljište nije na raspolaganju za npr. odlaganje građevinskog materijala, parking teških mašina itd.; ▪ Moraju se koristiti sistemi za sakupljanje ulja i goriva, kako bi se spriječilo curenje; ▪ Provesti aktivnosti pošumljavanja i sadnje vegetacije na područjima na kojima će biti uklonjena šuma i druga vegetacija kako bi se omogućila izgradnja trake za spora vozila; 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uklanjanje vegetacijskog pokrivača i humusa, degradacija bioloških i ekoloških 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sprječavanje i kontrola izlivanja ulja, goriva i hemikalija, koji mogu naći put do vodotoka ▪ Humusni sloj se mora vratiti, uz ponovno zasijavanje površina nakon završetka radova 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	

Oktober 2019

Utjecaj/ problem	Mjere ublažavanja utjecaja	Procjena troškova (US\$)		Insitucionalna odgovornost		Komentari
		Operativno	Implementacija	Operativno	Implementacija	
<p>resursa na gradilištu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Smanjenje estetskih vrijednosti zemljišta usljed organizacije gradilišta; ▪ Uklanjanje vegetacijskog pokrivača. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sadnja drvenastih biljaka oko cesta i susjednih područja može pomoći u poticanju lokalne flore i faune; ▪ Svi prokopi dubine do 0,5 m moraju biti nakošenih strana ili imati rampe za slučaj potrebe izlaska životinja. Sve prokope treba pregledati prije njihovog zatrpavanja tlom za slučaj da nije ostala neka životinja; ▪ Sjetva, sadnja i ponovna revegetacija sa autohtonim vrstama trebaju obuhvatiti područja na koje utječe Projekat; ▪ Zemljište predviđeno za korištenje u okviru Projekta može biti korišteno samo za građevinske aktivnosti te nikakvo drugo zemljište nije na raspolaganju za npr. odlaganje građevinskog materijala, parking teških mašina itd. u smislu posljedica za tlo 					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neadekvatno postupanje sa otpadom ▪ Neadekvatno skladištenje i odlaganje iskopanog materijala 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija WMP-a koja će osigurati okolinski ispravno prikupljanje otpada, njegovo skladištenje, transport i konačno zbrinjavanje, ili ponovnu upotrebu/ reciklažu. ▪ Sav iskopani materijal mora se zbrinuti u skladu sa WMP-om i Predmjerom radova. ▪ Iskopani materijal treba se skladištiti u kratkom vremenskom periodu i treba ga ukloniti što je prije moguće. ▪ Nije dozvoljeno skriveno uklanjanje otpada na gradilištu, uključujući otvoreno spaljivanje otpada. ▪ Otpad treba skladištiti u kratkom vremenskom periodu i treba ga ukloniti što prije. 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	

Oktober 2019

Utjecaj/ problem	Mjere ublažavanja utjecaja	Procjena troškova (US\$)		Insitucionalna odgovornost		Komentari
		Operativno	Implementacija	Operativno	Implementacija	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Otpad treba prvenstveno reciklirati ili ponovo koristiti gdje je to moguće, a zatim konačno zbrinuti. ▪ Na gradilištu nije dozvoljeno spaljivanje otpada otvorenom vatrom. ▪ Otpad koji se ne može ponovo upotrijebiti treba predati ovlaštenoj kompaniji ili agentu (vodiće se evidencija o vrstama i količinama otpada) ▪ Lokacije za odlaganje građevinskog materijala određuje općina i sa njima treba upravljati na okolišno najefikasniji način. ▪ Izvođač je odgovoran da u dogovoru sa općinom zbrine odlagalište otpada na okolinski najprihvatljiviji način. 					
▪ Neadekvatna sigurnost radnika	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sprovođenje mjera zaštite na radu: <ul style="list-style-type: none"> - Obezbijediti radnicima sigurno i zdravo radno okruženje definirano u OHSMP, u slopu CSOP-a koji će biti urađen za ovaj Projekat; - Obezbijediti ličnu zaštitnu opremu; - Poštovati sigurnosne procedure; - Obezbijediti prenosive toalete; - Obezbijediti pitku vodu. 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	
▪ Incidentne situacije npr. izlivanje, curenje ulja, masti, goriva i sličnih opasnih materija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija Plana upravljanja zaštitom životne sredine uključuje: <ul style="list-style-type: none"> - Plan za slučaj izlivanja, - Plan spremnosti za hitne slučajeve i reagovanje. ▪ Implementacija Plana upravljanja vatrom i eksplozijom 	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	
▪ Nabavka i transport materijala	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija CSOP-a kako bi se osiguralo da se materijali transportuju u pokrivenim vozilima kako bi se 	Uključeno u građevinske	Uključeno u	Izvođač	Nadzorni	

PLAN UPRAVLJANJA OKOLIŠEM I SOCIJALNIM ASPEKTIMA (ESMP) ZA PROJEKAT IZGRADNJE TRAKE ZA SPORA VOZILA NA MAGISTRALNOJ CESTI M5, DIONICA GROMILJAK – BLAŽUJ (KOBILJAČA)

Oktober 2019

Utjecaj/ problem	Mjere ublažavanja utjecaja	Procjena troškova (US\$)		Institucionalna odgovornost		Komentari
		Operativno	Implementacija	Operativno	Implementacija	
	smanjili negativni uticaji na životnu sredinu	radove	nadzor		organ*	
POSTUPANJE SA NALAZIŠTIMA U FAZI IZGRADNJE						
▪ Slučajni pronalasci	▪ Ako se na gradilištu ili blizu njega otkrije arheološko ili neko drugo nalazište, neophodno je trenutno obustaviti radove i obavijestiti lokalne vlasti;	Uključeno u građevinske radove	Uključeno u nadzor	Izvođač	Nadzorni organ*	U slučaju nalazišta koje spada u kulturno naslijeđe, radove nadzire ovlaštena institucija
FAZA KORIŠTENJA						
▪ Problemi usljed nedostatka održavanja	▪ Redovne aktivnosti tokom održavanja ceste	Uključeno u radove na održavanju	Interni resursi	Izvođač radova redovnog održavanja	JP Ceste FBiH	
▪ Smanjenje sigurnosti na cesti zbog povećanja saobraćaja i brzine	▪ Redovno održavanje opreme i signalizacije na cesti	Uključeno u radove na održavanju	Interni resursi	Izvođač radova redovnog održavanja	JP Ceste FBiH	

8. PROGRAM MONITORINGA OKOLIŠA

Tabela ispod predstavlja plan monitoringa potreban za gradilište - napravljen u skladu sa mjerama za ublažavanje posljedica u svrhu izbjegavanja ili smanjenja negativnih utjecaja.

Prije početka radova, u skladu sa zahtjevima ESMP-a, i minimalnim zahtjevima monitoringa, koji su opisani u donjoj tabeli, te bez ograničenja na ove zahtjeve, Izvođač radova će pripremiti detaljnu listu mjera ublažavanja i parametara koji će se pratiti, te će pripremiti podatke specifičnih početnih mjerenja na lokaciji koji su predviđeni u programu monitoringa.

Plan monitoringa na gradilištu koriste Nadzorni inženjeri. Potpisane liste će biti prosljeđene JP Ceste FBiH, koje će biti odgovorno za monitoring/ praćenje i izvještavanje o usklađenosti.

JP Ceste FBiH će voditi registar pritužbi, koji će sadržavati sve informacije o problemima ili pritužbama koje je primila zajednica ili druge zainteresovane strane. To će uključivati: vrstu pritužbe, vrijeme i radnje za njihovo rješavanje i ishod.

Oktober 2019

Tabela 7: Plan monitoringa okoliša i socijalnih aspekata

Potencijalni utjecaj	Koji parameter se prati?	Gdje će se vršiti monitoring?	Kako će se vršiti monitoring?	Kada će se vršiti monitoring?	Procjena troškova (US\$)		Odgovornost	
					Implementacija	Operativno	Implementacija	Operativno
FAZA PRIJE IZGRADNJE								
▪ Stvaranje radnih mjesta i utjecaj na lokalna preduzeća	▪ Broj zaposlenih osoba iz lokalnog stanovništva, ▪ Pravovremeno informiranje lokalne zajednice	Šire područje izgradnje	Inspekcija	Prije izgradnje	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač	Izvođač
▪ Eksproprijacija	▪ Implementacija odredbi iz ARAP-a	JP Ceste FBiH	Mjesečni i kvartalni interni izvještaji	Prije izgradnje	/	/	JP Ceste FBiH + Nadzorni organ	JP Ceste FBiH + Nadzorni organ
▪ Privremeno zauzimanje privatnog zemljišta za potrebe izgradnje pristupnih puteva i smještaja radnika, mašina i materijala	▪ Implementacija odredbi iz RPF-a i ARAP-a	Construction site Gradilište	Vizualni pregledi i inspekcija	Prije izgradnje i tokom izgradnje kad je potrebno	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač	Izvođač
FAZA IZGRADNJE								
▪ Ograničenja pristupa	▪ Uspostavljen TMP, ▪ Primjena odredbi RPF-a o postupcima kompenzacije za poslove pogođene ograničenjem pristupa	Gradilište	Vizualni pregledi	Nasumično provjeravanje najmanje jednom sedmično tokom izgradnje	Uključeno u nadzor	Uključeno u nadzor	Nadzorni organ + JP Ceste FBiH	Nadzorni organ + JP Ceste FBiH

Oktober 2019

Potencijalni utjecaj	Koji parameter se prati?	Gdje će se vršiti monitoring?	Kako će se vršiti monitoring?	Kada će se vršiti monitoring?	Procjena troškova (US\$)		Odgovornost	
					Implementacija	Operativno	Implementacija	Operativno
Ograničenja upotrebe zemljišta i oštećenja privatne svojine (poljoprivredne parcele, linijski objekti i ograde) zbog odlaganja građevinskog otpada i parkiranja teških mašina	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostavljen CSOP, ▪ Odlaganje materijala za izgradnju i održavanje, ▪ Implementacija odredbi RPF-a o postupcima kompenzacije u slučaju povremene upotrebe zemljišta koja se nije mogla izbjeći, naknada će biti obezbijedena pogođenim vlasnicima/ korisnicima, ▪ Pritužbe 	Gradilište	Vizualni pregledi	Prije izradnje i nasumično provjeravanje najmanje jednom sedmično tokom izgradnje	Uključeno u nadzor	Uključeno u nadzor	Nadzorni organ + JP Ceste FBiH	Nadzorni organ + JP Ceste FBiH
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utjecaji na lokalni saobraćaj (povećanje lokalnog saobraćaja, uključujući teške mašine i kamione, suženje puteva na samo jednu traku što uzrokuje zastoje u saobraćaju i ograničava pristup) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostavljen TMP, ▪ Struktura saobraćaja, ▪ Pravovremene informacije građanima 	Na gradilištu i u okolici	Vizualni pregledi i inspekcija	Nasumično provjeravanje tokom sedmice	Uključeno u nadzor	Uključeno u nadzor	Nadzorni organ	Nadzorni organ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emisije u zrak: <ul style="list-style-type: none"> - izduvni gasovi, - prašina 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nivo prašine (količina taložnih čestica i lebdećih čestica) ▪ Emisije izduvnih gasova od vozila i opreme ▪ (SO₂, NO₂, dim i PM₁₀) 	Gradilište	Mjerni uređaji	Kao bazna mjerenja prije radova, tokom izgradnje kada je to potrebno i po pritužbama građana i radnika	-	500 USD/mjerenje	Izvođač	Ovlaštena laboratorija

PLAN UPRAVLJANJA OKOLIŠEM I SOCIJALNIM ASPEKTIMA (ESMP) ZA PROJEKAT IZGRADNJE TRAKE ZA SPORA VOZILA NA MAGISTRALNOJ CESTI M5, DIONICA GROMILJAK – BLAŽUJ (KOBILJAČA)

Oktobar 2019

Potencijalni utjecaj	Koji parameter se prati?	Gdje će se vršiti monitoring?	Kako će se vršiti monitoring?	Kada će se vršiti monitoring?	Procjena troškova (US\$)		Odgovornost	
					Implementacija	Operativno	Implementacija	Operativno
<ul style="list-style-type: none"> Povećan nivo buke i vibracija: - nivo buke, - vibracije 	<ul style="list-style-type: none"> Nivo buke 	U naseljenim mjestima u blizini gradilišta	Mjerni uređaji	Po nalogu nadzornog organa ili u slučaju pritužbi građana	-	500 USD/mjerenje	Izvođač + Nadzor	Ovlaštena laboratorija
<ul style="list-style-type: none"> Emisije u vodu: - moguća kontaminacija površinskih voda 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza parametara kvaliteta površinskih voda: - Hemijska analiza (PH vrijednost, zamućenost, provodljivost, temperatura, suspendirane čestice, COD, BOD, azotna jedinjenja) - Standardne bakteriološke analize 	U vodotocima nizvodno blizu gradilišta	Standardna laboratorijska oprema i metode monitoringa kvaliteta vode	Po nalogu nadzornog organa ili po prigovoru građana	-	1000 USD /mjerenje	Izvođač radova + nadzor	Ovlaštena laboratorija
Zagađenje tla	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitet tla, uključujući: PH vrijednost, teške metale, fosfor, azot, Na, Ca, soli, PAH ugljikovodici 	Na reprezentativnim parcelama u blizini gradilišta	Uzimanje uzoraka i standardna laboratorijska analiza	Kao bazna mjerenja prije radova i po nalogu nadzornog organa ili u slučaju pritužbi građana	-	500 USD/mjerenje	Izvođač + Nadzor	Ovlaštena laboratorija
<ul style="list-style-type: none"> Emisije u podzemne vode i tlo zbog nepravilnog rukovanja otpadom 	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljen CSOP, Uspostavljen WMP 	Gradilište	Vizualni pregled, evidencija o odlaganju ili računi od	Dnevno	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	Izvođač

Oktober 2019

Potencijalni utjecaj	Koji parameter se prati?	Gdje će se vršiti monitoring?	Kako će se vršiti monitoring?	Kada će se vršiti monitoring?	Procjena troškova (US\$)		Odgovornost	
					Implementacija	Operativno	Implementacija	Operativno
			deponija					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Degradacija tla: - Erozija tla; ▪ pojava klizišta i odrona. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija CSOP-a; ▪ Implementacija WMP-a. 	Gradilište	Vizualni pregledi	Redovno tokom izvođenja radova	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	Izvođač
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prenamjena zemljišta i promjena postojećeg korištenja zemljišta: - promjena u korištenju zemljišta; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija CSOP-a 	Gradilište	Vizualni pregledi	Redovno tokom izvođenja radova, po potrebi	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uklanjanje vegetacijskog pokrivača. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Broj i vrsta zasijane vegetacije i analiza prije i nakon završetka radova. 	Gradilište	Vizualni pregledi i evidencija	Prije početka radova (početno stanje) i po njihovom završetku	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	Izvođač
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Degradacija bioloških i ekoloških resursa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Svi prokopi dubine do 0,5 m moraju biti nakošenih strana ili imati rampe za slučaj potrebe izlaska životinja. Sve prokope treba pregledati prije njihovog zatrpavanja tlom za slučaj da nije ostala neka životinja. 	Gradilište	Vizualni pregledi	Redovno tokom izvođenja radova ili po potrebi	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	Izvođač
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Upravljanje otpadom i iskopan materijalom 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija WMP-a 	Gradilište	Vizualni pregled, evidencija	Redovno tokom izgradnje. Evidencija i	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	Izvođač

Oktober 2019

Potencijalni utjecaj	Koji parameter se prati?	Gdje će se vršiti monitoring?	Kako će se vršiti monitoring?	Kada će se vršiti monitoring?	Procjena troškova (US\$)		Odgovornost	
					Implementacija	Operativno	Implementacija	Operativno
			o odlaganju ili računi od deponija	interni izvještaji o deponovanju vršiče se dnevno i mesečno				
▪ Incidentne situacije, npr. prosipanje, curenje	▪ Implementacija EMP-a koji uključuje: - Plan za slučaj izlivanja, - Spremnost za hitne slučajeve i - Plan postupanja	Gradilište	Vizualni pregled	Dnevno	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	Izvođač
▪ Nabavka materijala	▪ Implementacija CSOP-a (porijeklo materijala, saglasnosti za materijale i sl.)	Gradilište	Izvještaji	Dnevno	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	Izvođač
▪ Transport materijala	▪ Implementacija CSOP-a (porijeklo materijala, licence itd.)	Gradilište	Vizualni pregled	Dnevno	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	Izvođač
▪ Sigurnost radnika	▪ Sprovođenje mjera zaštite na radu (zaštitna oprema, toaleti, voda za piće itd.) ▪ Implementacija Smjernica Svjetske Banke za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu	Gradilište	Vizualni pregled	Dnevno	Uključeno u izvođenje radova	Uključeno u izvođenje radova	Izvođač + Nadzor	Izvođač

Oktoibar 2019

Potencijalni utjecaj	Koji parameter se prati?	Gdje će se vršiti monitoring?	Kako će se vršiti monitoring?	Kada će se vršiti monitoring?	Procjena troškova (US\$)		Odgovornost	
					Implementacija	Operativno	Implementacija	Operativno

Napomena: Sve mjere ublažavanja i parametri koje treba pratiti trebaju biti uključeni u ukupnu cijenu izvođenja radova. Tabela uključuje dodatno navedene cijene uzorkovanja i laboratorijskih ispitivanja, isključivo kao informacije za procjenu ukupnih troškova gradnje.

9. IMPLEMENTACIJA I IZVJEŠTAVANJE

9.1. IMPLEMENTACIJA PROJEKTA

JP Ceste FBiH je implementator projekta i odgovorno je za implementaciju i usklađenost projekta sa ESMP-om.

Javnost ima pravo da učestvuje direktno ili indirektno, uz mogućnost izražavanja svojih interesa i mišljenja u procesu donošenja odluka tokom svih projektnih aktivnosti.

Biće osigurana primjena svih utvrđenih mjera zaštite okoliša i društva kao i programa monitoringa okoliša. Izvođač radova će biti odgovoran za sprovođenje mjera za ublažavanje uticaja na okoliš tokom izgradnje. Izvođač će zapošljavati stručnjake za zaštitu okoliša, kako bi nadzirao sprovođenje odgovornosti Izvođača i biće u komunikaciji sa investitorom. JP Ceste FBiH će osnovati Komisiju za pritužbe koja će zaprimati sve pritužbe tokom provedbe Projekta, u skladu sa mehanizmima za pritužbe propisanim u EMP i ESMF za Program modernizacije magistralnih cesta Federacije BiH. Osim toga, Jedinica za implementaciju projekta JP Ceste FBiH uključuje eksperte iz oblasti okoliša i socijalnih pitanja. Za vrijeme implementacije projekta Investitor će nadgledati usklađenost Izvođača sa odredbama i ESMP-om.

Po završetku projekta, JP Ceste FBiH će biti zaduženo za upravljanje i održavanje objekata. Redovno i blagovremeno praćenje će se vršiti u skladu sa planom monitoringa.

9.2. PROCES IZVJEŠTAVANJA

9.2.1. Izvođač radova – JP Ceste FBiH

Izvođač radova će pripremiti Izvještaj o usklađenosti sa ESMP-om u obliku mjesečnog izvještaja o napretku i dostaviti ga JP Ceste FBiH na lokalnom jeziku (B/H/S i na engleskom, u analognom i digitalnom obliku.)

Proces izvještavanja u slučaju neočekivanih situacija ili ugrožavanja okoliša i društva mora biti neposredan. Izvođač radova dužan je odmah obavijestiti JP Ceste FBiH i lokalnu zajednicu nakon što se neočekivani slučaj dogodio, putem telefona +387 33 250 370 ili putem e-mail adrese na internet stranici JP Ceste FBiH: <https://jpcfbih.ba/bs/kontakt> .

Izvještaji izvođača radova JP Ceste FBiH treba da sadrže spisak i opis izvršenih aktivnosti, kao i preporuke i planirane buduće aktivnosti i mjere zaštite.

9.2.2. Nadzorni inženjer – JP Ceste FBiH

Nadzorni inženjer priprema Izvještaj o usklađenosti sa ESMP-om u obliku mjesečnog izvještaja o napretku i dostavlja ga JP Ceste FBiH na lokalnom jeziku (B/H/S i na engleskom), u analognom i digitalnom obliku.).

9.2.3. JP Ceste FBiH – Svjetska banka

JP Ceste FBiH će pripremiti godišnje izvještaje o zdravlju i sigurnosti životne sredine (AEHS), uključujući indikatore monitoringa i izvještaje o implementaciji njihovih zahtjeva prema ESMP-u i dostaviti ih Svjetskoj banci na razmatranje.

U slučajevima nezgoda većih razmjera ili smrti na gradilištu, JP Ceste FBiH će odmah obavijestiti Svjetsku banku o tome.

10. JAVNA RASPRAVA I OBJAVA INFORMACIJA

10.1. JAVNA RASPRAVA

Javna rasprava na temu ESMP-a organizirat će se u Kiseljaku i/ili Ilidži nakon što Svjetska banka odobri nacrt ESMP-a.

Održavanje javne rasprave će biti objavljeno u lokalnim novinama, na internet stranici općine, na oglasnoj ploči općine i na internet stranici JP Ceste FBiH, najmanje 15 dana prije datuma određenog za raspravu.

Zapisnik o javnoj raspravi, odnosno pritužbama predstavljenim na javnoj raspravi, evidentiraće se u Registru pritužbi, a mišljenja i prijedlozi javnosti uključuju se u završni ESMP. Javna rasprava se održava prije početka radova, ali kada se izdaju dokumenti za tender.

Nakon javne rasprave dokumenti se ponovo objavljuju.

10.2. OBJAVA INFORMACIJA

Nacrt ESMP-a biće dostupan na internet stranici JP Ceste (www.ipcfbih.ba) na lokalnom jeziku i na internet stranici Svjetske banke na engleskom jeziku. Tokom procesa javne rasprave zainteresovana javnost dobiće sve informacije u vezi sa projektom, uključujući socijalna i okolišna pitanja.

Tokom građevinskih radova izvođač će mjesečno dostavljati informacije JP Ceste FBiH o procesu rada koje će biti objavljene na internet stranicama JP Ceste FBiH i BIHAMK-a (Auto-savez BiH) u vezi sa privremenim režimom odvijanja saobraćaja.

Dinamički plan radova i eventualne izmjene plana objaviće se dvije sedmice prije početka radova na internet stranici JP Ceste FBiH kao i u lokalnim novinama, radio i televizijskim stanicama. Dinamički plan će pružiti informacije o početku i kraju radova, što može uticati na pogođene grupe (u smislu izmjene saobraćaja/ vode/ režima snabdijevanja električnom energijom, prilaza, buke i prašine zbog građevinskih radova).

10.2.1. Mehanizam za pritužbe

Osim institucionalno dostupnog redovnog i vanrednog pravnog lijeka i postojećih institucija, JP Ceste FBiH će osigurati i formirati poseban Mehanizam za rješavanje pritužbi u saradnji i sudjelovanju općina pod čijim se administrativnim nadležnostima vrši projekat, u ovom slučaju sa općinama Kiseljak i Ilidža

Mehanizam za rješavanje pritužbi kreiran za ovaj projekat realizira se preko **Centralne komisije za registar pritužbi (CFD)** na nivou agencije implementatora tj. JP Ceste FBiH, koja će služiti i kao informativni centar na nivou projekta i mehanizam za pritužbe, dostupan onima na koje utječe implementacija svih podkomponenata projekta. CFD će služiti osobama pogođenim direktno ili indirektno građevinskim radovima.

Obrazac pritužbe (Prilog 1.) kao ispis će biti dostupan u općinskoj upravi, na gradilištu i u kancelarijama JP Ceste FBiH i biće dostupan za preuzimanje na internet stranici JP Ceste FBiH (www.jpfbih.ba) i internet stranici općina.

Pritužba se može prijaviti pismenim putem kod Izvođača radova na gradilištu, kao i u kancelarijama izvođača. Izvođač radova je obavezan da podnese Obrazac za registraciju pritužbe, objasni mehanizam za pritužbe građaninu i popunjen obrazac za pritužbe prosljedi Centralnoj komisiji za registar pritužbi u JP Ceste FBiH. Pritužba se takođe može popuniti u JP Ceste FBiH, telefonom, telefaksom i putem e-pošte na naznačenu e-mail adresu zalbena@jpfbih.ba, ili dostaviti putem pošte na adresu Terezija 54, 71000 Sarajevo.

Također, JP Ceste je pokrenulo web aplikaciju za rješavanje pritužbi kojoj možete pristupiti putem sljedećeg linka: <http://frs.jpfbih.ba/frs/main/>

Informativni letak u vezi sa mehanizmom za pritužbe biće dostupan na gradilištu u svako doba, bilo da je gradilište zatvoreno ili otvoreno. Informativni letak će se plastificirati i postaviti na informativnoj ploči gradilišta da bude dostupan korisnicima u svakom trenutku.

Svi podnosioci pritužbe će biti arhivirani u registar i biće im dodijeljen broj, te će primitak istih biti potvrđen u roku od 3 radna dana.

CFD će uložiti sve razumne napore kako bi pritužbu rješio nakon zaprimanja iste. Ako CFD nije u stanju da se bavi pitanjima koja su pokrenuta neposrednim ispravkama, identifikovat će se dugoročna korektivna akcija. Podnosilac pritužbe će biti obaviješten o predloženoj korektivnoj akciji i praćenju njene realizacije u roku od 14 radnih dana nakon potvrde primitka pritužbe.

Ako se konkretno pitanje pokrenuto pritužbenim postupkom ne može riješiti ili ako nije potrebno djelovanje, detaljno objašnjenje/ opravdanje će biti dato podnosiocu pritužbe zbog čega to pitanje nije adresirano. Odgovor će takođe sadržavati objašnjenje o tome kako osoba/ organizacija koja je pokrenula pritužbu može nastaviti sa pritužbama u slučaju da odgovor nije zadovoljavajući.

U svakom trenutku, podnosioci pritužbe mogu tražiti druga pravna sredstva u skladu sa pravnim okvirom FBiH.

11. Zahtjevi za početak radova

11.1. Okolinski aspekti

Izvođač radova će uspostaviti sva potrebna bazna istraživanja prije početka radova. Osnovni podaci za monitoring uključuju podatke o kvaliteti vazduha, podatke o kvaliteti tla, studije i analize vegetacijskog pokrivača prije početka radova na gradilištu. Izvođač radova je dužan da obezbjedi ova mjerenja tokom i nakon završetka radova. Izvođač radova će osigurati da mjerenja vrše ovlaštene institucije i da se zasnivaju na nalazima i preporukama kvalifikovanog stručnjaka.

Izvođač radova će napraviti Plan organizacije gradilišta (engl. Construction Site Organization Plan (CSOP)) koji se sastoji od:

- a. Plana implementacije ovoga ESMP-a,
- b. detaljnog Plana upravljanja otpadom (engl. Waste Management Plan (WMP))
- c. Studije o sigurnosti (uključuje Elaborat o sigurnosti na radu i Elaborat o zaštiti od vatre i eksplozija). Elaborat o sigurnosti uključuje i Plan u slučaju akcidentnih situacija.
- d. Plana upravljanja saobraćajem (engl. Traffic Management Plan (TMP)), koji će izraditi Izvođač radova prije početka radova na izgradnji.

Ove studije moraju biti urađene u skladu sa zakonodavstvom FBiH¹¹, prije početka izvođenja radova, dok su zakonske obaveze Izvođača radova određene u Tenderskoj dokumentaciji i Ugovoru i zasnivaju se na odredbama ovog ESMP-a. Izvođač radova dostavlja ove studije nadzornom inženjeru JP Cesta FBiH, stručnjacima za zaštitu okoliša i socijalne aspekte prije početka radova, a iste moraju biti prihvaćene i odobrene prije početka radova.

Zbog vremenskih ograničenja koja se odnose na objavu tendera, javne rasprave se moraju održati prije početka radova, ali nakon objave tendera za izvođenje radova, zbog čega je moguće da će ESMP koji je uključen u tenderski dokument, biti neophodno ažurirati nakon javnih rasprava. Izvođač će biti obavezan primjenjivati ažurirani ESMP.

¹¹ Uredba o organizaciji gradilišta, obaveznoj dokumentaciji na gradilištu i učesnicima u građenju („Službene novine FBiH“, br. 48/09, 75/09 i 63/12)

11.2. Socijalni aspekti

- Javne rasprave;
- Implementacija izmjena iznesenih tokom javnih rasprava (pod uvjetom da ih ima) u okviru ESMP-a;
- Izrada ARAP-a
- Objavljivanje ARAP-a
- Javna rasprava na ARAP
- Implementacija ARAP-a, uključujući:
 - Eksproprijaciju 33 parcela u javnom vlasništvu (13 u općini Kiseljak i 20 u općini Ilidža)
 - Eksproprijaciju 273 parcela u privatnom vlasništvu (94 u općini Kiseljak i 179 u općini Ilidža)
- Dogovor vezano za plaćanje kompenzacije sa vlasnicima parcela
- Plaćanje kompenzacije u skladu sa odredbama utvrđenim u ARAP-u

PRILOZI

PRILOG 1. OBRAZAC ZA PRITUŽBE

	REF. BR. (Popunjava službenik)	
KATEGORIJA PRITUŽBE	A) pogođen eksproprijacijom	
	b) sve ostalo	
PODACI O PODNOSITELJU PRITUŽBE		
IME I PREZIME		
GODINA ROĐENJA		
SPOL	M	Ž
ADRESA		
TELEFON/ MOBITEL		
E-MAIL		
Opis incidenta (Šta se desilo? Gdje? Kome? Šta je posljedica problema?)		
Datum incidenta?		
<ul style="list-style-type: none"> • Pritužba na incident koji se desio jednom – Datum: _____ • Događaj koji se desio više puta (Koliko puta?) _____ • U toku (trenutni problem) 		
Šta biste željeli da se desi?		
DATUM:	POTPIS:	
<p>OVAJ OBRAZAC VRATITI U: CENTRALNA KOMISIJA ZA REGISTAR PRITUŽBI JP CESTE FBiH Terezija 54, 71000 Sarajevo Napomena: Svi primjerci vraćaju se PIU</p>		

PRILOG 2. TABELA ZA REGISTRACIJU PRIJEMA PRITUŽBI

Br.	Datum prijema	Vrsta pritužbe	Opis pritužbe	Podnositelj pritužbe		Datum potvrde o prijemu	Opis poduzetih akcija	Datum rješavanja pritužbe
				Status	Spo l			

PRILOG 3. IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE